

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet

[Yüksek Lisans Tezi]

FARKLI CİNSEL YÖNELİMİ OLAN BİREYLERİN YAŞAM DENEYİMLERİ

Hilal KAYA İPEK
ORCID: 0009-0008-1660-7102

Danışman
Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
ORCID: 0000-0003-0130-0841

Konya – 2023

ÖNSÖZ

Bu çalışmayı yürütürken motivasyon kaynağım; herkesin kendisi olmaktan gurur duyduğu bir noktada birleşmesi adına atılan adımdı. Ve bu adımı tez konumuzu seçerek attık. Tez araştırma sürecimde beni destekleyen, bana inanan ve sorduğum her soruyu bıkmadan yanıtlayan, öğrencisi olmaktan büyük gurur ve mutluluk duyduğum değerli danışmanım Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecine adım atarken benimle sınava gelip bekleyen ve sonra tüm serüvenime tanık olan, desteğini daima omuzlarımda hissettiğim, canım meslektaşım, iş arkadaşım, ev arkadaşım, dostum Elif'e teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca beni destekleyen ve yüreklendiren biricik annem Güler Kaya'ya ve canım babam Murat Kaya'ya, çocukluğumdan beri en zorlu zamanlarımda bile kahkahalarıyla bana güç veren, akademik kariyerine ve gelişimine hayran kaldığım dostum Tuna'ya teşekkür ederim. İş yaşantıma eşlik ederken tez sürecinde de desteklerini unutamayacağım dostum Nadir'e teşekkür ederim.

Şu günlerde yuvamızı kurma telaşımızın bir parçası olarak tezimi de gören, stres ve endişe duyduğum zamanları sevgisiyle karşılayan biricik sevgilim Emre'ye teşekkür ederim.

Bu yola çıkarken yanımda olan danışmanımla beraber yirmi bir kişinin de emeği sindi her satıra. Araştırmama destek olan, sorduğum sorulara samimiyetle cevap veren, yer yer ağlatıp yer yer güldüren ve hayata farklı açılardan bakmamı sağlayan tüm katılımcılara kucak dolusu sevgilerimle. Sevgiyi, saygıyı ve hoşgörüyü yarınlara taşıyacağız...

Hilal KAYA İPEK

Ekim 2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TEZ ONAY SAYFASI	vi
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
KISALTMALAR.....	ix
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1.GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. LGBT ve Sosyal Hizmet	5
2.1.1. Konu ile ilgili kavramlar	6
3.GEREÇ VE YÖNTEM	11
3.1. Araştırmanın Türü	11
3.2. Çalışma Grubu.....	11
3.3. Veri Toplama Araçları	12
3.4. Verilerin Toplanması.....	13
3.5. Sınırlılıklar	14
3.6. Verilerin Analizi.....	14
4.BULGULAR	15
4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	15
4.2. Aile Yapıları ve Erken Çocukluk Dönemi Yaşantılarına İlişkin Bulgular.....	16
4.3. Cinsel Yönelim Farkındalığına İlişkin Bulgular	22
4.4. LGBT Bireylerin Sosyal Destek Mekanizmalarına İlişkin Bulgular	31
4.5. LGBT Bireylerin Kamusal Prosedürler ve Sağlık Hizmetlerinde Karşılaştıkları Olumsuz Yaşantılara İlişkin Bulgular	35
4.6. LGBT Bireylerin Sosyal Hayatta Karşılaştıkları Ayrımcılık/Dışlanma/Baskıya İlişkin Bulgular	39
4.7. LGBT Bireylerin Birliktelik Kurmak veya Sosyalleşmek İçin Kullandıkları Platformlara İlişkin Bulgular.....	41
4.8. Trans Bireylerin Hormon Tedavisi Sürecinde Yaşadığı Değişimlere İlişkin Bulgular	42
4.9. LGBT Bireylerin Geleceğe Dair Düşüncelerine İlişkin Bulgular	44
5.TARTIŞMA	47
5.1.LGBT’lerin Aile Yaşantıları ve Erken Çocukluk Dönemi Yaşantılarına Dair Bulguların Değerlendirilmesi	47

5.2. Cinsel Yönelim Farkındalığına Dair Bulguların Değerlendirilmesi	47
5.3. LGBT Bireylerin Sosyal Destek Mekanizmalarına İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	49
5.4. LGBT Bireylerin Kamusal Prosedürler ve Sağlık Hizmetlerinden Faydalanırken Karşılaştıkları Olumsuz Yaşantılara İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	49
5.5. LGBT Bireylerin Sosyal Hayatta Karşılaştıkları Ayrımcılık/Dışlanma/Baskıya İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	50
5.6. LGBT Bireylerin Birliktelik Kurmak veya Sosyalleşmek İçin Kullandıkları Platformlara İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi.....	51
5.7. Trans Bireylerin Hormon Tedavisi Sürecinde Yaşadığı Değişimlere İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	51
5.8. LGBT Bireylerin Geleceğe Dair Düşüncelerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi	51
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	53
6.1. Sonuçlar.....	53
6.2. Öneriler.....	55
6.2.1. Araştırmacılara yönelik öneriler.....	55
6.2.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler.....	55
6.2.3. Politika ve sosyal hizmetlere dair öneriler	56
7. KAYNAKLAR.....	59
8. EKLER.....	63

TEZ ONAY SAYFASI

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans/Doktora Öğrencisi **HİLAL KAYA İPEK**'in “**Farklı Cinsel Yönelimi Olan Bireylerin Yaşam Deneyimleri**” başlıklı tezi tarafımızdan incelenmiş; amaç, kapsam ve kalite yönünden Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Konya / 06.10.2023

Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU Karabük Üniversitesi	İmzası
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Oğuzhan ZENGİN Karabük Üniversitesi	İmzası
Jüri Üyesi	Doç. Dr. H. İrem KALAYCI KIRLIOĞLU Karabük Üniversitesi	İmzası

Yukarıdaki tez, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 01/11/2023 tarih ve 28/06 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Hasibe VURAL

Enstitü Müdürü

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Farklı Cinsel Yönelimi Olan Bireylerin Yaşam Deneyimleri başlıklı tez çalışmamın toplam **55** sayfalık kısmına ilişkin, 20.06.2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%6** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
4. Önsöz hariç
5. İçindekiler hariç
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç
7. Materyal ve metot hariç
8. Kaynaklar hariç
9. Alıntılar dahil
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.19.10.2023

Hilal KAYA İPEK
19.10.2023

Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

19.10.2023

Hilal KAYA İPEK

KISALTMALAR

LGBT: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans

MAXQDA: Nitel Veri Analizi Programı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No

Sayfa No

Tablo 4.1.1. Katılımcılara Ait Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri..... 15

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Sayfa No
Şekil 4.1.1. Araştırma Kapsamında Analiz Edilen Görüşme Formlarına İlişkin Kod Bulutu .	16
Şekil 4.2.1. Katılımcıların Aile Yapısına İlişkin Kodlar	17
Şekil 4.2.2. Erken Çocukluk Dönemi.....	19
Şekil 4.3.1. LGBT Bireylerin Cinsel Yönelim Farkındalığına Dair İfadelerine İlişkin Kavramlar.....	23
Şekil 4.4.1. LGBT Bireylerin Sosyal Destek Mekanizmaları	32
Şekil 4.5.1. LGBT Bireylerin Kamusal Prosedürler ve Sağlık Hizmetlerinde Karşılaştıkları Olumsuz Yaşantılar	35
Şekil 4.6.1. LGBT Bireylerin Sosyal Hayatta Karşılaştıkları Ayrımcılık/ Dışlanma/ Baskıya İlişkin Kavramlar.....	39
Şekil 4.8.1. Trans Bireylerin Hormon Tedavisi Sürecinde Yaşadığı Değişimler	42
Şekil 4.9.1. LGBT Bireylerin Geleceğe Dair Düşünceleri.....	44

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Sosyal Hizmet
[Yüksek Lisans Tezi]

FARKLI CİNSEL YÖNELİMİ OLAN BİREYLERİN YAŞAM DENEYİMLERİ

Hilal KAYA İPEK

Konya-2023

Sosyal hizmet; kişinin biricikliğini gözeten, farklılıklara saygı duyan, çeşitlilikleri destekleyen, sosyal adalet ve insan haklarını odak noktasına alan, desteğe ihtiyaç duyan kişilerin güçlendirilmesini hedefleyen uygulama temelli bir disiplindir. Bu doğrultuda ayrımcılık veya baskıya maruz kalan, hayatlarının neredeyse her döneminde zorluklar yaşayan LGBT'ler için çözüm geliştirebilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma söz konusu bilinç temelinde yürütülmüştür.

Araştırmanın temel amacı; farklı cinsel yönelimi olan bireylerin açılma yaşantılarını, bütüncül bir bakış açısıyla ele almak ve ayrıntılı biçimde betimlemektir. Çalışma, toplum içerisinde dışlanan ve baskıya maruz kalan farklı cinsel yönelimi olan bireylerin yaşadıkları sorunları açığa çıkarmaktadır. Ayrıca, sosyal destek unsurları hakkında bilgi vermektedir. Çalışmamız, toplumsal normlar dahilinde olan bireyler ve toplumsal normun dışında kalan bireylere ilişkin bir analiz niteliğindedir. Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin dışlanma ile mücadele süreci ve bu bireylerin dışlanmadan dolayı kaynaklara erişmede yaşadıkları sorunlar, tespit edilmelidir. Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin sosyal dışlanmayı nasıl yaşadıklarının belirlenmesi, bu bireylerin yaşadıkları olumsuz durumlara dikkat çekilmesi açısından önemlidir.

Araştırmada, kar topu örneklem yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılara başta dernekler aracılığı ile olmak üzere ilgili yöntemle ulaşılmıştır. Böylelikle toplam 21 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların yaşı, cinsel yönelimi, mesleği, eğitimi ile ilgili bilgiler; kişisel bilgi formu doldurularak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda; farklı cinsel yönelimi olan bireylerin aile yaşantısı, cinsel yönelimlerini keşfetme dönemleri, açılma sürecinde yaşantıları ve karşılaştıkları homofobik tutumlara yönelik sorular yer almaktadır. Verilerin toplanabilmesi için katılımcılardan izin alınmış ve ardından araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmeler çevrimiçi olarak Zoom platformu üzerinden gerçekleştirilmiş ve kayıt alınarak tamamlanmıştır.

Görüşmelerin analizinde, içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Analiz kapsamında, katılımcıların açılma sürecine ilişkin bulgular sekiz tema altında toplanmıştır. Bu temalar; LGBT bireylerin aile yapıları ve erken çocukluk dönemi yaşantıları, cinsel yönelim farkındalığına nasıl sahip oldukları, kabullenme ve açılma süreci deneyimleri, sosyal destek mekanizmaları, bürokraside ve sağlık hizmetlerinde maruz kaldıkları olumsuz deneyimler, sosyal hayatta karşılaştıkları ayrımcılık/dışlanma/baskı, birliktelik kurmak veya sosyalleşmek için kullandıkları platformlar, trans bireylerin hormon tedavisi sürecinde yaşadığı değişimler ve geleceğe ilişkin düşünceleridir. Katılımcılar, açık uçlu soruları öznel deneyimleri doğrultusunda cevaplamışlardır. Son kertede, erken çocukluk döneminden geleceğe ilişkin düşüncelerine kadar tüm süreçlerini gözden geçirmişler ve konu hakkında farkındalık oluşturmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Cinsel kimlik, LGBT, Toplumsal cinsiyet.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Health Sciences
Social Work Department
Social Work
[Master Thesis]

LIFE EXPERIENCES OF INDIVIDUALS WITH DIFFERENT SEXUAL ORIENTATIONS

Hilal KAYA İPEK

KONYA-2023

Social work is a practice-based discipline that respects the uniqueness of the person, respects differences, supports diversity, focuses on social justice and human rights and aims to empower people who need support. In this respect, it is important to develop solutions for LGBT's who are exposed to discrimination or oppression and experience difficulties in almost every period of their lives. Our thesis has been carried out on the basis of this consciousness.

The main purpose of the research is to consider the confessions of individuals with different sexual orientations from a holistic perspective and to describe them in detail. The study reveals the problems experienced by individuals with different sexual orientations who are excluded and oppressed in the society. It also provides information about social support elements. Our study is an analysis of individuals who are within social norms and individuals who are outside of social norms. The process of struggling with exclusion of people with different sexual orientations and the problems these people experience in accessing resources due to exclusion should be identified. Determining how individuals with different sexual orientations experience or live social exclusion in sociocultural and economic terms is important in terms of drawing attention.

Snowball sampling method was used in the research. Participants were reached through the relevant method, primarily through associations. Within the scope of the study, a total of 21 participants were reached. In the research, information about the age, sexual orientation, profession, education of the participants obtained by filling out a personal information form. There are questions about the family life of individuals with different sexual orientations, their periods of discovering sexual orientation, their experiences in the process of coming out and the homophobic attitudes they encounter in the semi-structured interview form. Permission was obtained from the participants in order to collect the data and then information about the research was given. The interviews were conducted online via the 'zoom' platform and were completed by recording.

Content analysis technique was used in the analysis of the interviews. Within the scope of the analysis, the findings regarding the confession process of the participants were gathered under eight themes. These eight themes are about LGBT individuals' family structures and early childhood experiences, how they have awareness of sexual orientation, experiences of acceptance and disclosure, social support mechanisms, negative experiences they are exposed to in bureaucracy and health services, discrimination/exclusion/pressure they face in social life, the platforms they use to establish relationship or socialize, the changes that trans individuals experience during the hormone therapy process and their thoughts about the future. Participants answered open-ended questions with their subjective experiences. Ultimately, they reviewed all their processes from early childhood to their thoughts about the future and they have created awareness about the issue.

Keywords: Discrimination, Gender, LGBT, Sexsual identity.

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Kişiliğin boyutunu toplumsal cinsiyete dair değerler, önyargılar ve inançlar oluşturmaktır. Birey, kendi biyolojik cinsiyetini merkezleyen bir kişiliğe sahipken, toplumda var olan değerleri inançları ve önyargıları kendisi için olduğu kadar diğer cinsiyet için de kabul etmekte ve içselleştirmektedir (Vatandaş, 2007). Cinsiyet bağlamında içselleştirdiği bu değer yargıları ve inançlarına ters gördüğü durumlarla karşılaştığında savunma mekanizması olarak karşıt bir tepki göstermeye eğilim içinde olabilmektedir.

Kurallar çerçevesinde belirlenen 'normal' kavramının dışına çıkan her durum veya davranış toplum tarafından kolay kolay kabul edilemez. Kolayca kabul edilemeyen bu davranışlar veya durumlar, toplumun çoğunluğu tarafından hiçbir işlevi veya faydası yokmuş gibi algılanmakta ve bu nedenle marjinalize edilmekte, görmezden gelinmekte ve dışlanmaktadır (Karataş ve Buzlu, 2018). Toplum, bireyin değişmez bir kriter olarak kabul ettiği biyolojik cinsiyetine göre davranmasını istemektedir; ayrıca bireyleri, davranış modelini kabul etmeye ve uygulamaya zorlamaktadır (Vatandaş, 2007). Toplum, bireylerin kendi belirlediği, kadın ve erkek cinsiyetine atfettiği değer ve görevlere göre davranılmasını beklerken, farklı cinsel yönelimi olan bireylerin (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks) belirlenen sınırların ötesine geçtiği düşünülmektedir. Toplum tarafından farklı cinsel yönelim kabul edilmemekte, aksine belirli toplumsal değerlerin aşıldığı düşünülerek bireyler toplumdan dışlanmaktadır (Akçay ve Taşkın, 2019).

Farklı cinsel yönelimi olan bireyler; kodlanmış toplumsal cinsiyet kuralları ile yetiştikleri için aileleri ve akranları tarafından ötekileştirmeye ve baskıya maruz kalmaktadırlar (Özbek, 2017). Heteroseksüellik ve ikili cinsiyet sistemi toplumsal bir norm olarak kabul edilmesine ve son yıllarda daha çok tartışılmasına rağmen; eğitim, sağlık, çalışma, yasal haklar gibi birçok alanda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı eşitsizlik bugün de devam etmektedir (Uluyol, 2016). "LGBT" terimi, heteroseksüel cinsel yönelimi normal kabul eden, yani erkek-kadın ikiliğine uymayan heteronormatif normların dışında kalan tüm cinsel yönelimleri içeren çatı terimdir (Acar-Erdur ve Özgünlü, 2020). LGBT'ler toplumdan topluma farklılık gösterse de, genellikle toplumsal dışlanmayı en şiddetli yaşayan gruplar arasındadır (Erdoğan ve Köten, 2015).

Cinselliğe ilişkin tartışmalar günümüzde çoğunlukla farklı cinsel yönelimi olan bireylere dair meseleler etrafında dönmektedir. Heteroseksüelliği bir norm olarak gören

yaygın anlayış gün geçtikçe sorgulanmakta, bunun sonucunda günümüz toplumlarında bir değişim süreci yaşanmaktadır. Ancak söz konusu hakim anlayışın cinsel konularda daha eşitlikçi bir toplumsal yapının oluşmasına direndiği ve bunun sonucunda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı eşitsizliklerin birçok toplumda ortak bir sorun olmaya devam ettiği söylenebilir (Kabacaoğlu, 2015). Bu bilgilerden eşcinsel bireylerin kendi kimliklerini kabul etmelerini ve başkalarına açılmasını engelleyen/zorlaştıran çeşitli etkenler olduğu ve bu etkenlerin eşcinsel bireylerin yaşam kalitelerini olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır. Hümanist bir bakış açısıyla, her bireyin kendini gerçekleştirmeyi amaçladığı ve kendini gerçekleştirmenin temel bir insan hakkı olduğu söylenebilir. Buna göre farklı cinsel yönelimi olan bireyler haklarını kullanmalarını engelleyen durumlar tespit edilmeli, hayatın her alanında karşılaştıkları ayrımcılık ve ötekileştirmeye dikkat edilmelidir (Kabacaoğlu, 2015).

Sosyal hizmet; sosyal adalet ve insan hakları temelinde insanı odak noktasına alan, insanların yaşam zorluklarıyla mücadele eden, kırılgan/desteğe ihtiyaç duyan kişilerin güçlendirilmesini hedefleyen uygulama temelli bir disiplindir. Sosyal hizmet müracaatçı kitlesine farklılıklara saygı ilkesi kapsamında yaklaşan, insanın biricikliğini odağına alarak uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Bilindiği üzere farklı cinsel yönelimi olan bireyler toplumda cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerine dayanan ayrımcılık sebebiyle baskıya maruz kalmakta hatta kurumsal destek mekanizmalarından da mahrum edilmektedir (Kılıçaslan ve Akkuş 2016).

ABD’de önde gelen iki sosyal hizmet örgütü olan Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (Social Work Council of Education) ve Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW-National Association of Social Workers) de farklı cinsel yönelime sahip olan bireyleri risk altındaki bireyler olarak tanımlamış ve toplumlarında farklı cinsel yönelime sahip olan bireylerin maruz kaldığı dışlanma ve baskının son bulmasına dair yapılacak çalışmaları tüm sosyal hizmet uzmanlarının görevi olarak görmüştür (Zastrow, 2013).

Bu çalışma toplumda dışlanmaya ve baskıya maruz kalan farklı cinsel yönelimi olan bireylerin yaşadıkları sorunları açığa çıkarmanın yanı sıra sosyal destek unsurlarının neler olduğunu ortaya koymak açısından da önem taşımaktadır.

Farklı cinsel yönelimi olan bireyler hayatlarının birçok alanında zor olaylara şahit olmakta ya da yaşamaktadırlar. Farklı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine sahip bireylerin araştırmaya tabi tutulması, farklı değişkenler açısından incelenmesinin, farklı cinsel yönelimi

olan bireylerin tanınmasında önemli bir araç ve gelecekteki çalışmalar için örnek olacağı düşünülmektedir (Kalemtaş, 2020). Farklı cinsel yönelimi olan bireyler için sağlıklı bir açılma süreci geçirmek ve bu süreçte karşılaştıkları tepkiler hayati bir önem taşımaktadır. Bu nedenle farklı cinsel yönelimi olan bireyler yaşadıkları sorunların, deneyimlerin, toplumda maruz kaldıkları eşitsizliklerin görünür kılınacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma literatürde toplumsal normlar dahilinde olanlar ve toplumsal normun dışında kalanlar şeklinde yapılan sınıflandırmaya (Arayıcı, 2019) ilişkin bir analiz niteliğindedir. Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin dışlanma ile mücadele etmesinde ve dışlanmadan dolayı kaynaklara erişimde yaşadıkları sorunların tespit edilmesi gerekmektedir. Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin sosyo- kültürel, ekonomik ve daha farklı açılardan sosyal dışlanmayı nasıl yaşadıklarının tespit edilmesi bu bireylerin yaşadıkları olumsuz durumlara dikkat çekilmesi açısından önemlidir (Güzel, 2017).

Farklı cinsel yönelimi olan bireyler, fiziksel olarak bir toplumun içinde yer almalarına rağmen, psikolojik ve sosyal olarak kasıtlı bir şekilde toplumun dışına itilmektedir. Cinsel kimlik ve yönelimi nedeniyle hayatın her alanında engellenme ve şiddetle karşılaşabilmektedirler. Bütün bu durumların yanı sıra, sürekli olarak olumsuz tutum ve dışlanma davranışına maruz kalmanın psikososyal anlamda düşüşe yol açacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın farklı cinsel yönelimi olan bireyleri anlamaya ve farklı cinsel yönelimi olan bireylerin literatürde zayıf düzeyde görünürlüğünü (Sezer, 2019) arttırmaya yardım edeceği ümit edilmektedir. Bu bağlamda, farklı cinsel yönelimi olan bireylerin ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmada, sosyal dışlanma ve heteroseksizm ile mücadelede farklı cinsel yönelimi olan bireylerin kendilerini ifade edebileceği, kendi hikayelerini anlatabileceği çalışmaların yapılması önemlidir (Güzel, 2017).

Farklı cinsel yönelimi olan bireylerle ilgili farklı alanlarda birçok araştırma yapıldığı bilinmektedir. Örneğin sosyal hizmet (Güzel, 2017), sosyoloji (Arayıcı, 2019), psikolojik danışmanlık ve rehberlik (Kabacaoğlu, 2015), iletişim bilimleri (Selici, 2019), gazetecilik (Gürel, 2022), hemşirelik (Karataş, 2023) ve deontoloji ve tıp tarihi (Konuk, 2021) gibi farklı alanlarda yüksek lisans ve doktora düzeyinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili genel olarak ise; LGBT bireylere yönelik bilgi ve tutumların incelendiği, LGBT bireylerin temel sorunları ve sosyal hizmet ihtiyaçlarının araştırıldığı, ruh sağlığı ve sağlık çalışanlarının LGBT bireylere karşı homofobi düzeylerinin ölçüldüğü ve açılma süreçlerine yönelik

konularda (kimliğini ifade etme süreçlerini kişilerin nasıl yaşadıkları, paylaşımlarının kimlerle ve ne şekilde olduğu ile ilgili) çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Son olarak bu araştırma Türkiye toplumunun kendi kültürel bağlamı içerisinde farklı cinsel yönelimi olan bireylerin açılma süreçleri, deneyimleri, yaşadıkları sorunlar bağlamında bilgilendirici ve farkındalık sağlayıcı bir çalışma olmayı hedeflemektedir. Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin yaşam deneyimlerini ve zorluklarını onların bakış açısından görmeleri, sorunu daha açık şekilde ortaya koymalarını ve bu yönde çözüm önerileri geliştirmelerini sağlayacaktır. Yukarıda sözü edilen sorunlar da dikkate alındığında, araştırmanın katkıları birkaç açıdan değerlendirilebilir. Öncelikle bu araştırmadan elde eden sonuçlar, LGBT bireylerin toplumdaki konumlarına ve yaşantılarına ilişkin bir farkındalık sağlayacaktır. Bununla birlikte bu konudaki araştırma sayısının artması, Kabacıoğlu'nun (2015) da vurguladığı üzere homofobi ve heteroseksizmle mücadeleye önemli katkılar sağlayacaktır. En temelde insan haklarını meşrulaştırmak suretiyle, toplumun heteroseksüel olmayan cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine sahip bireyleri kabul etmesi için gelişmesi yönünde (Taş, 2019) katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Soruları ya da Araştırmanın Hipotezleri

Çalışma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır:

- Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin erken çocukluk dönemi yaşantıları nelerdir?
- Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin aile yaşantıları nasıldır?
- Farklı cinsel yönelimi olan bireyler cinsel yönelim farkındalığına nasıl sahip olmaktadırlar?
- Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin sosyal destek mekanizmaları nelerdir?
- Farklı cinsel yönelimi olan bireyler hangi olumsuz yaşantılara maruz kalmaktadırlar?
- Farklı cinsel yönelimi olan bireylerin geleceğe ilişkin düşünceleri nelerdir?
- Farklı cinsel yönelimi olan bireyler farklı boyutlarda sosyal dışlanmayı nasıl yaşamaktadırlar?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. LGBT ve Sosyal Hizmet

Sosyal hizmet sürekli değişen ve gelişen toplumda geniş bir çalışma alanını içinde barındırmakta, farklı ihtiyaçlara sahip bireylere çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu çeşitlilik sosyal hizmet tarihinde kısa ve öz tanımlamaların yapılmasını zorlaştırmıştır. Ancak sosyal hizmeti özü itibarıyla tanımlamak, uygulayıcıların ilgilendikleri alanların belirlenmesi adına önemli bir adımdır (Sheafor ve Horejsi, 2016).

Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (International Federation of Social Workers-IFSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliğinin (International Association of Schools of Social Work-IASWW) 2014 yılında yaptığı ve kabul gören tanıma göre sosyal hizmet; *“uygulamaya dayalı, sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal uyumu, insanların güçlendirilmesini destekleyen akademik bir disiplindir. Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet, insanların yaşam zorluklarıyla mücadele etmek, iyilik halini geliştirmek, refah seviyelerini artırmak için insan ve yapılarla çalışır.”* şeklinde belirtilmiştir. Tanımdan hareketle sosyal hizmetin odağında insanın yer aldığını, insanın doğuştan sahip olduğu haklara ulaşmasını hedeflediğini, toplumun işleyişine bağlı ortaya çıkan eşitsizlik ve ayrımcılık ile mücadele ettiğini söylemek mümkündür (Bingöl, 2015). Öyle ki mesleğin doğasında ‘öteki’lerin yanında durmak ve onları desteklemek ön planlandır (Zengin ve Taş, 2019).

Heteroseksüel ilişkilerin baskın hatta zorunlu olarak görüldüğü dünya düzeninde cinsel yönelimleri ve cinsel kimlikleri nedeniyle sistematik bir ayrımcılığa ve nefret söylemlerine maruz kalan farklı cinsel yönelimi olan bireylerin yaşam hakları başta olmak üzere birçok hakları ihlal edilmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin doğasına aykırı olan bu ayrımcılığın mevcudiyetine karşın farklı cinsel yönelime sahip olan birey konusunun sosyal hizmet gündemine geç girdiği bilinmekte, farklı cinsel yönelimi olan bireylerin yaşam zorluklarıyla mücadele eden mesleki yaklaşımlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Yağcıoğlu, 2012). Nitekim hizmet kullanıcıları olarak adlandırılan müracaatçı sisteminin yaşamında önemli bir yerde duran ayrımcılık ve baskının önemi yadsınmamalıdır. Bu ayrımcılık ve hak ihlali yanında LGBT’ler eğitim, barınma ve istihdam alanlarında da ciddi boyutta problem yaşamaktadır. Sosyal hizmet, cinsel yönelim ya da cinsiyet kimlik eşitsizlikleriyle mücadele eden ve LGBT bireylerin doğrudan maruz kaldığı sorunlara müdahale eden bir disiplindir.

LGBT'lerin barınma, istihdam edilme, sağlık hizmetlerine ve sosyal hizmetlerine ulaşmalarını engelleyen ayrımcılık sorunu, kişileri sosyal hizmetin müracaatçısı konumuna getirir. Bu sebeple LGBT'lerle çalışan sosyal hizmet uzmanları bireylerin yaşadığı sorunların çözülmesi yönünde mikro, mezzo ve makro düzeydeki faaliyetleri bir hak savuncusu olarak gerçekleştirir (Kaos GL Derneği, 2020). Ayrıca sosyal hizmet mesleğinin yol gösterici değerleri olan eşitlik, sosyal adalet, vatandaşlık ve güçlendirme kavramlarından sosyal adalet kavramı üzerinde de durmak gerekir. LGBT'lere yönelik olumsuz tutum ve davranışlarla, ayrımcılıkla mücadele, farklılıkların kabul edilmesi, kaynaklardan eşit ve adil şekillerde yararlanmaları ve adil olmayan uygulamaların karşısında durmak sosyal adaletin gerçekleştirilmesini sağlar (Buz, 2011).

2.1.1. Konu ile ilgili kavramlar

Yapılan bu çalışmada öncelikle biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim ve LGBT gibi konuya ilişkin kavramlar açıklanmaya çalışılacaktır.

Biyolojik cinsiyet/atanmış cinsiyet

Kadın ve erkeğin sahip olduğu genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikler olarak ifade edilmektedir. Kadın-erkek ve kadınlık-erkeklik kavramlarının aynı temele dayandırılmayacağı düşünülmektedir. Bu düşünceye göre insan, biyolojik olarak dişi ya da eril bedenle dünyaya gelir ve kişinin bedeninin cinsiyeti doğuştan gelen en temel özelliğidir. Bireyin bedenine dair fiziksel özelliklerinin yanı sıra; doğurganlığına dair de ayırt edici özellikler bu biyolojik cinsiyete göre şekil almaktadır (Bingöl, 2014).

Biyolojik cinsiyet kavramı literatürde atanmış cinsiyetle aynı anlamı karşılayarak da kullanılmaktadır. Biyolojik cinsiyetin dış genital özelliklere göre belirlenen ve bu cinsiyetler üzerinden inşa edilen varsayımlarla kişilere atanan cinsiyet olarak da tanımlanır. Yani tıp ve toplumun kabul ettiği şekilde atanmış olduğu düşünüldüğünde "atanmış cinsiyet" şeklinde bir kullanım daha doğru olacaktır (Kaos GL Derneği, 2020).

Toplumsal cinsiyet

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak; kadın ve erkeğin kültürel açıdan da algılanmasını, toplumun kadın ve erkeği birbirinden ayırma biçimini ve onlara yüklediği rolleri ve beklentileri anlatmak için kullanılan bir kavramdır (Ecevit ve ark., 2011).

Toplumsal cinsiyet kuramının öncüsü olan Alfred Kinsey başta olmak üzere pek çok bilim insanı konuya dair araştırmalar yapmıştır. John Hopkins Üniversitesinden bir psikolog

olan Money (1963) se; biyolojik belirleyici kabul ettiğimiz cinsiyetin, sonraki yaşamda sosyal çevre ve deneyimlerle pekiştirilen cinsiyetin belirleyici bir etkisinin olmadığını söylemiştir. 1950'lere kadar "cinsiyet" kavramı yalnızca kadın, erkek ve tarafsız olarak dilbilimle ilgili bir kavram olarak kullanılmıştır. Money ise bu kavramı yeni anlamıyla kullanmış ve cinsel kimliği tanıtmıştır (Poljakovic ve Dodig, 2022).

Simone Beauvoir (1949)'e göre ise kadın doğulmaz, kadın olunur. Yani toplumsal cinsiyetin inşa edildiğini ifade etmiştir. Toplumdaki erkek ve kadın olma sürecini, kadınlara karşı meydana gelen tüm olumsuzlukların, ayrımcılıkların ana sebebi olarak tanımlamıştır (Poljakovic ve Dodig, 2022).

Judith Butler (1990) için ise cinsiyet değişken olarak değerlendirilmelidir. Erkek ve kadınların farklı varlıklar olduğunu varsaydığımızda gerçek anlamda eşitlik imkansızdır. Bu düşüncesiyle Butler kadın-erkek eşitliğini savunan feministlerden ayrılır. Ona göre kimliğimizin temel yapısı cinsiyetimiz değil durumlara karşı takındığımız tavidir. Cinsiyetimiz biyolojik bir adlandırmadan fazlasıdır. Bu sebepten toplumsal cinsiyeti de sabit göremeyiz, akışkan bir şey olarak düşünmeliyiz (Poljakovic ve Dodig, 2022).

Cinsel kimlik-cinsiyet kimliği

Cinsel kimlik ifadesi kişinin biyolojik yönüdür ve biyolojik olarak cinsel özelliklerini yansıması olarak ifade edilmektedir. Bu biyolojik özellikler ise kromozomlar, cinsel hormonlar, dış ve iç cinsel organlar, üreme hücrelerinin geliştiği dokuları ve ikincil cinsiyet özelliklerini kapsamaktadır (Kaos GL Derneği, 2009).

Cinsel kimlik, biyolojik cinsiyetten ayrı olarak kişinin biyolojik cinsiyetinin farkına varabilmesini, kendisini kız ya da erkek cinsiyetine ait hissetmesini, bedeni ile benliğinin uyumlu olmasını içeren öznel bir özedeşim sürecidir. Kişinin kendisini biyolojik cinsiyetine ait hissedememesi ise huzursuzluk ve güvensizlik duygularının gelişmesine neden olmaktadır (Özsungur, 2010).

Tarihsel açıdan bakıldığında toplum içinde kabul görmeyen cinsel kimlik karmaşası hastalık olarak tanımlanmış ve kişilerin tedaviye yönlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Ancak gelişen ve değişen toplumsal düzeninde, cinsel eğilimlere ilişkin varolan sert, katı, kuralcı ve kısıtlayıcı tutum değişerek, kişinin cinsel kimliğini tanıması, anlamlandırması ve toplum içerisinde görünür kılınmasına zemin hazırlamıştır. Nitekim Ruhsal Bozukluklar Tanı ve El

Kitabında¹ da hastalık olarak tanımlanan “transseksüalite”, 1980 yılında yeniden yapılarak psikoseksüel bozukluklar olarak ele alınmıştır, 2014 yılında ise “bozukluk” terimini kaldırarak yerine “cinsiyetinden hoşnut olmama” tanımlaması getirilmiştir (APA 2014).

Cinsiyet kimliği ana başlığı altında farklı terimlerin yer aldığı bilinmektedir. Bunlardan biri olan cisgender, kişinin cinsiyet kimliği ile doğumla atanan cinsiyetinin aynı olmasıdır. Transgender, bireyin doğuştan getirdiği cinsiyeti ile cinsel kimliği arasında uyumsuzluk olmasıdır. Transeksüel, ise bireyin doğuştan getirdiği cinsiyetini kabul etmemesi ve hissettiği cinsiyete uygun davranışlar sergilemesi olarak belirlenmiştir (Kınacı, 2023). Non-binary, ikili veya cinsiyetçi olmayan, ne erkek ve kadın olan cinsiyet kimliği için kullanılan genel bir terimdir (Richards ve ark., 2016). Gender fluid ise benimsedikleri cinsiyet kimliği sabit olmayan kişilere yönelik kullanılan terimdir ve zamanla değişebilir. Bu tanım cinsel yönelimi değil cinsiyet kimliğini tanımlar. Kendisini bu şekilde tanımlayan kişi bir gün erkek, bir başka gün kadın veya erkek olarak tanımlayabilir ya da hiçbiri olmayabilir (Diamond, 2020).

Cinsel yönelim

Barker cinsel yönelimi kişinin cinsiyetinin mensupları ile cinsellik yaşamaya yönelik eğilim ya da cinsellik yaşama tercihi, karşı cinsiyetle veya her iki cinsiyetle cinsellik yaşamaya yönelik eğilim şeklinde yapmıştır (Barker, 2003). Cinsel yönelim konusunda çevreden öğrenilmiş bir durum söz konusu olmadığı gibi kişinin yöneliminin hangi cinse olduğunu belirten, duygusal ve cinsel çekim kavramıyla açıklanan her birey için tek ve bireyin şahsına aittir (Öztunalı Kayır, 2015). Kişinin cinsel dürtüleri karşı cinse (heteroseksüel), kendi cinsine(homoseksüel) ya da her iki cinse birden (biseksüel) olabilmektedir (Eşel, 2006).

Cinsel yönelimin üç bileşeni olduğu görüşü savunulmaktadır. Bunların ilki, kişinin neye/kime istek duyduğu yönündedir. İkincisi, kişinin kiminle/nasıl bir davranış gösterdiği ve sonucunda kimi/neyi belirlediği şeklindedir. Üçüncü bileşen ise, cinsel ilgi ve sevgi başlığında kişinin cinsel dürtülerinin nesnel seçimini anlatan yansımasıdır (Tuzer 2004). Geçmişten günümüze cinsel yönelim biyolojik, psikolojik, sosyolojik, hukuki perspektiften yapılan farklı çalışmalar ve elde edilen bulgular ışığında açıklanmaya çalışılmıştır. Nitekim Sigmund Freud insan davranışlarının cinsellik ve saldırganlık dürtülerinden salık geldiğini

¹ Ruhsal Bozukluklar Tanı ve El Kitabının amacı; klinisyenlere ve araştırmacılara, çeşitli ruhsal bozuklukları tanımayı, bunların hakkında iletişim kurmayı, bunların üzerinde çalışmayı ve bunları tedavi etmeyi sağlamak üzere, tanı kategorilerinin açık tanımlamalarını sağlamaktır.

ileri sürerek “Cinsellik Üzerine Üç Deneme” isimli eserinde, her bireyin potansiyelinde biseksüelliğin yer aldığını, normal olan ile patolojik olanı ayırt etmenin ise mümkün olmadığını ileri sürmektedir (Gökçeoğlu ve ark., 2017).

Cinsel yönelimin nasıl oluştuğuna dair kesin yargılar bulunmamakla birlikte genetik bir temelde çevresel unsurların etkisine vurgu yapan yaygın anlayış mevcuttur. Kişilerin heteroseksüel eğiliminin ya da sözü edilen diğer cinsel eğilimlerinin doğuştan geldiğinin kesin olarak bilinmediği, genetik faktörlerin cinsel yönelime bir zemin oluşturduğu, ancak kişilerin cinsel eğilimlerine dair tercih yapmadıkları/yapamadıkları kabul gören bir düşüncedir (Bozdemir ve Özcan 2011).

Amerikan Psikoloji Derneği’nin (2009) cinsel yönelime dair vurguladığı unsurlar şu şekilde sıralanmıştır:

- Eşcinsel dürtülerin gelişimsel ya da zihinsel bir soruna işaret etmediği, insan cinselliğinin normal ve pozitif görünümlerinden biri olduğu,
- Biseksüellik ya da eşcinselliğin, kişinin toplum içinde etiketlenmesine ve ayrımcılığa maruz kalmasına yol açması sonucu, kişiler üzerinde çeşitli olumsuz duygu ve düşüncelerin geliştiği,
- Eşcinsel yönelimlerinin geçmiş travma ya da aile ilişkileri ile ilişkilendiren teorilere ait kesin kanıtların elde edilmediği,
- Biseksüel ve eşcinsel bireylerin hayata katılımları doğrultusunda mutlu olabilecekleri farkındalığıyla heteroseksüel bireyler gibi saygı görmeyi hak ettikleri, şeklindedir.

LGBT+

LGBT+ terimi lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyleri kapsayıcı nitelikte kullanılmaktadır (Zastrow, 2013). Zaman zaman ise “cinsel azınlıklar” şeklinde ifade edilen kimliklerin tümünü de kapsamaktadır (Kaos GL, 2009). Kısaltmanın sonunda yer alan ve son yıllarda eklenen + işareti ise cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çeşitliliğini ifade etmektedir (Kaos GL, 2020).

3.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve değerlendirilmesi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Türü

Bu çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama yöntem ve teknikleri ile elde edilen verilerin düzenlendiği, kategorilere ayrıldığı, temaların keşfedildiği ve sonuçta tüm bu sürecin rapora aktarıldığı etkinlikler toplamıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırma, insanların öznel bakış açıları ve kendi çabalarıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere tasarlanan bilgi üretme yollarından birisidir (Özdemir, 2010). Nitel araştırma sürecinde araştırmacı, kişi ve olayları kendi doğal bağlamları içinde değerlendirerek araştırma öznelerinin deneyimleri ve deneyimlerden ortaya çıkan anlamları sistematik olarak incelemektedir (Geray, 2006; Ekiz, 2017). Bu çalışmada farklı cinsel yönelimi olan bireylerin deneyimleri ışığında, açılma yaşantılarının bütüncül bakışta ele alınması ve ayrıntılı biçimde betimlenmesi amaçlarını taşıdığı için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni seçilmiştir. Fenomenolojik araştırmalar günlük yaşamın pratiklerinden ortaya çıkan bilgi, düşünce, davranış ve inanç sistemlerinin algılandığı şekliyle yorumlanmasıdır (Kümbetoğlu, 2019). Fenomenolojik araştırmalarda günlük yaşamda sıkça karşımıza çıkan olguların özüne ulaşarak gerçekte ne anlama geldiğiyle ilgilenilmektedir. Araştırmada incelenen konuya öznelerin yükledikleri anlam, konuya ilişkin algı ve yorumları genelleme yapmaktan ziyade tanımlanmaya çalışılmaktadır (Akturan ve Esen, 2008). Bu çalışmada, farklı cinsel yönelime sahip bireylerin açılma süreçlerinde ve sonrasında yaşadıkları zorluklar ve deneyimler onların gözünden aktarılmaya ve tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu yüzden nitel araştırma deseninden fenomenolojik yaklaşımın, araştırmanın içeriği ve özü ile uyumlu olduğu değerlendirilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın içerme kriteri katılımcıların farklı cinsel yönelime sahip olmasıdır. Araştırmanın kapsamını farklı cinsel yönelime sahip bireylere hizmet vermekte olan derneklerin² üyesi olan farklı cinsel yönelime sahip bireylerin oluşturması planlanmıştır.

² Bu derneklerin isimleri şu şekildedir: Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği, Kaos GL Derneği

Katılımcılara kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminin kullanılmasının en büyük nedenlerinden biri görünürlüğü az olan bireylere ulaşmanın toplumun geri kalan kısmı ile çalışma yapmaktan daha zor olması, farklı cinsel yönelime sahip bireylerin görece daha dışa kapalı ve kendilerini saklayan bir yapıya sahip olmalarıdır (Güzel, 2017). Bu nedenle katılımcı olma özelliği taşıyan uygun kişiyle iletişim kurulmuş ve sonrasında kişinin yardımıyla bir başkasına daha ulaşım sağlanarak kartopu etkisi gibi örneklemin büyütülmesi amaçlanmıştır.

Araştırmamıza toplamda 21 kişi katılım sağlamıştır. Öncelikli olarak katılımcı özelliği taşıyan bir kişiyle ulaşılarak başvurulmuştur. Ulaşılan kişiden de diğer kişilere ulaşılarak katılımcı sayısı artarak devam etmiştir. Toplamda görüşülen ilk kişiyle beraber 8 katılımcıya ulaşılmış ve görüşme sağlanmıştır. Katılımcılara ulaşım konusunda tıkanma yaşanması üzerine Pembe Hayat Derneğine mail atılarak çalışmanın yaygınlaştırılması hususunda destek talep edilmiştir. Çalışma ile ilgili akademik araştırma formu doldurularak derneğin sayfasına mail atılmıştır. Çalışmanın, derneğin sosyal medya hesabında yaygınlaştırılması adına gerekli evraklar mail yoluyla iletilmiştir. Katılımcıların tarafımıza ulaşım sağlaması ve iletişime geçebilmemiz için Google Formlar üzerinden bir form düzenlenmiş ve derneğin sosyal medya hesabında paylaşılması adına derneğe iletilmiştir. Bu şekilde 13 katılımcıya daha ulaşım sağlanarak görüşme yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini belirlenirken LGBT bireylerin gönüllülükleri esasıyla hareket edilmiş ve her bir katılımcıya gizlilik ilkesine uygun olarak birer rumuz belirlenmiştir. Araştırmanın örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde ise, veri tekrarı ya da veri doyumuna ulaşılması esas alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcıların yaşı, cinsel yönelimi, çalışma durumu, eğitim ile ilgili bilgiler “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilmiştir. “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”nda genel olarak farklı cinsel yönelimi olan bireylerin aile yaşantısına, cinsel yönelimlerini nasıl keşfettiklerine, açılma sürecinde yaşantılarının ne şekilde olduğuna ve karşılaşmış oldukları homofobik tutumlara yönelik sorular yer almıştır.

Araştırmada katılımcıların yaşı, cinsel yönelimi, çalışma durumu, eğitim ile ilgili bilgiler Kişisel Bilgi Formu ile elde edilmiştir. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunda genel olarak farklı cinsel yönelimi olan bireylerin aile yaşantısına, cinsel yönelimlerini nasıl keşfettiklerine, açılma sürecinde yaşantılarının ne şekilde olduğuna ve karşılaşmış oldukları homofobik tutumlara yönelik sorular yer almıştır.

Görüşmelere ek olarak Kişisel Bilgi Formunun kullanılmasının nedeni, katılımcılar hakkında bazı temel bilgilerin hızlı ve sistematik bir şekilde toplanmasını sağlamaktır. Araştırmada temel veri toplama aracı yarı yapılandırılmış görüşmedir. Görüşmelerin belirli bir sıra ile yapılması, gerekli verilerin eksiksiz olarak elde edilmesi ve veri analiz sürecini kolaylaştırmak amacıyla (Kabacaoğlu, 2015) “Görüşme Formu” geliştirilmiştir. Görüşme formunun oluşturulması sürecinde çeşitli çalışmalar incelenmiştir (Sezer ve Oktan, 2020; Ream, 2019; Zengin Taş 2019; Dondurucu, 2018; Yasin vd., 2018; Danyeli Güzel 2017; Eker 2019; Yılmazbilek 2012; Anık 2014; Kosciw vd., 2015; Gates 2013), ardından nitel araştırmalarda en yaygın veri toplama yöntemi olduğu bilinen görüşme formunun soruları hazırlanmıştır (Yıldırım, Şimşek 2018). Görüşme formu hazırlandıktan sonra araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için 05.05.2021 tarihli 33 karar numaralı ve 10 toplantı sayılı yazıya istinaden Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul’undan izin alınmıştır.

Görüşme sorularının belirgin, açık ve kolay anlaşılabilir olmasına özen gösterilmiştir. Mümkün olduğunca “evet-hayır” cevaplı sorular yerine açık uçlu sorular tercih edilmiştir. Sorularda katılımcıları yönlendirebilecek (Özgünlü, 2019) herhangi bir durumdan özellikle kaçınılmıştır. Soruların oluşturulması ve soru formunun hazırlanması noktasında konu ile ilgili literatür taranmış ve bu doğrultuda sorular oluşturulmuştur. Öncelikli olarak pilot görüşmeler yapılmış ve katılımcı olma özelliği taşıyan bireylerden de sorular hakkında görüş alınmıştır. Soru formuna katkı sağlaması adına Pembe Hayat Derneği ile akademik çalışmaya dair görüşmeler yapılmıştır. Soruların düzenlenmesi ve ifade edilmesi hususunda da görüş alınmıştır. Bu şekilde görüşme soruları son halini almıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler görüşmeler gerçekleştirilerek toplanmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilmişlerdir. Ayrıca çalışmanın amacının ne olduğu, görüşmenin ne şekilde, hangi ortamda yapılacağına da bilgisinin ayrıntılı bir şekilde verildiği bilgilendirilmiş onam formu katılımcılara mail yoluyla ulaştırılmıştır. Araştırmaya katılmaları ve görüşme süresince seslerinin kayıt altına alınması hususunda görüşmecilerin onayları alınıp görüşmelerde açık uçlu sorular sorulmuştur. Katılımcılarla yapılan görüşme süreleri en az 23 dakika ve en fazla 59 dakika arasında değişmiştir. Ortalama görüşme süresi ise 33 dakikadır.

Araştırmanın, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen süreçte devam etmesi sebebiyle araştırma katılımcılarının olası risklerden korunması amaçlanmıştır. Bu nedenle görüşmeler online şekilde yapılmıştır. Yapılan görüşmeler Zoom isimli program aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve görüşmeler esnasında katılımcıların rızasına bağlı olarak görüntü kaydı ve ses kaydı alınmıştır.

3.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma farklı cinsel yönelimi olan bireylerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır. Araştırmaya lezbiyen bireyler sadece pilot görüşmelerin yapıldığı safhada dahil edilmiştir. Ancak lezbiyen bireyler verilerin elde edildiği görüşmelere kişisel nedenlerden dolayı dahil edilememiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Veri analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda kod ve temalar oluşturulup MAXQDA 2020 programından yararlanılmıştır. İçerik analizi tekniğinde amaç temel olarak elde edilen verileri açıklayacak kavram ve ilişkilere ulaşım sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırma tekniğinde dil ve anlamın vurgulayıcı olduğu bilinmektedir (Geray, 2006). Nitel çalışmalarda veri analizi toplanan verilerle orantılı olarak ilerleyen bir süreçtir ve verilerin analiziyle birlikte yeni kavramlar ortaya çıkar (Ger, 2009). Bu doğrultuda çalışmada elde edilecek olan sesli görüşme kayıtları bilgisayar ortamında yazılı metinler haline getirilmiş ve ardından birkaç defa okunmuştur. Sonraki işlemlere geçilmeden önce yapılması önem arz eden şey verilerin titizlikle okunmasıdır. Bu okuma sayesinde hemen göze çarpmayan ama görüşülen bireyin üzerinde durduğu durumları kavrayabilmek mümkün olacaktır (Kümbetoğlu, 2019).

İçerik analizinde verileri incelemeye, verilerin içerisinde birbirine benzeyen kavramlar ve temaları bir araya toplamaya ve okuyucunun anlayabileceği bir görünüme getirerek yorumlaya çalışmak amaçlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İçerik analizi bu yorumlamayla beraber kişisel yaratıcılığın da ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Bilgin, 1995). İçerik analizinin amacı doğrultusunda verilerin kodlanması, kategorilerin oluşturulması, temaların bulunması ve düzenlenmesi, bulguların yorumlanması şeklinde dört aşama halinde yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

4.BULGULAR

İçerik analizi sonucunda katılımcıların açılma süreçlerine ilişkin bulgular sekiz tema altında toplanmıştır. Bu temalar şu şekildedir: LGBT bireylerin (1) aile yapıları ve erken çocukluk dönemi yaşantıları, (2) cinsel yönelim farkındalığına nasıl sahip oldukları, kabullenme ve açılma süreci yaşantıları, (3) sosyal destek mekanizmaları, (4) kamusal prosedürlerde ve sağlık hizmetlerinde maruz kaldıkları olumsuz yaşantılar, (5) sosyal hayatta karşılaştıkları ayrımcılık/dışlanma/baskı, (6) birliktelik kurmak veya sosyalleşmek için kullandıkları platformlar, (7) trans bireylerin hormon tedavisi sürecinde yaşadığı değişimler, (8) geleceğe ilişkin düşünceleri.

4.1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Tablo 4.1.1. de araştırmanın katılımcılarına ilişkin edinilen kişisel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 4.1.1. Katılımcılara Ait Demografik Değişkenlerin Betimleyici İstatistikleri

		n	%
Cinsel Kimlik	Erkek	7	% 33,3
	Kadın	4	% 19,0
	Trans Erkek	10	% 47,6
Cinsel Yönelim	Biseksüel	7	% 33,3
	Gey	5	% 23,8
	Heteroseksüel	9	% 42,9
Yaş Aralığı*	21-25	8	% 38,1
	26-30	11	% 52,4
	31+	2	% 9,5
Öğrenim Durumu	Ön Lisans	4	% 19,0
	Lisans	14	% 66,7
	Yüksek Lisans	3	% 14,3
İlişki Durumu	İlişkisi Var	7	% 33,3
	İlişkisi Yok	11	% 52,4
	Karışık	2	% 9,5
	Evli	1	% 4,8
Çalışma Durumu	Çalışıyor	16	% 76,2

Çalışmıyor	5	% 23,8
Ortalama yaş 26,76		

Araştırmaya katılan LGBT bireylerin görüşmede sorulan sorulara verdikleri yanıtlar doğrultusunda oluşturulan analiz kod bulutu Şekil 4.1.1. de gösterilmektedir.

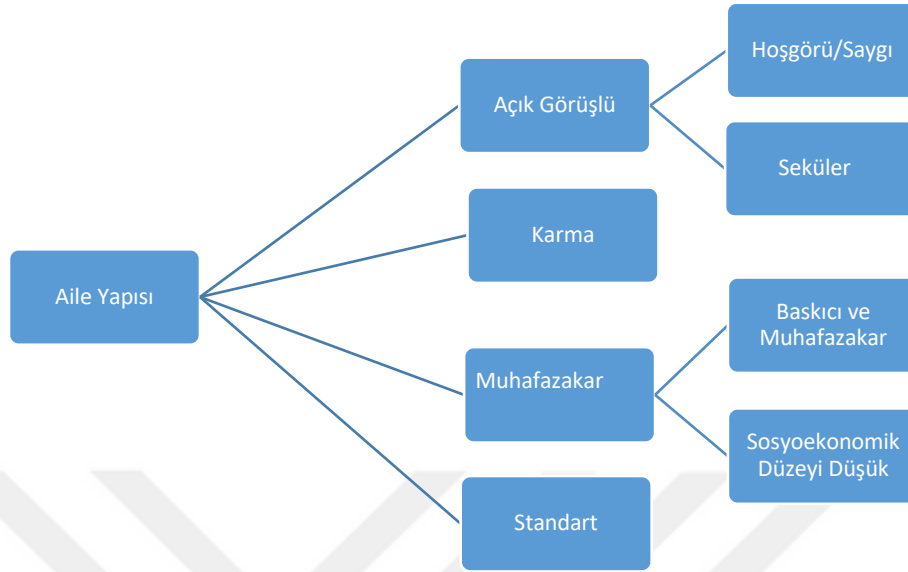
Şekil 4.1.1. Araştırma Kapsamında Analiz Edilen Görüşme Formlarına İlişkin Kod Bulutu

Çalışma kapsamında araştırma sorularını yanıtlamaya yönelik hazırlanan görüşme sorularına verilen yanıtlar ayrı ayrı analiz edilmiş ve elde edilen kodlar sonucu oluşturulan temalar araştırma sorularının kapsamı doğrultusunda ilişkilendirilmiş ve başlıklandırılarak analiz sonuçları yorumlanmıştır.

4.2. Aile Yapıları ve Erken Çocukluk Dönemi Yaşantılarına İlişkin Bulgular

Çalışmanın, LGBT bireylerin aile yaşantıları ve erken çocukluk dönemi yaşantılarına dair bilgi edinebilmek için yöneltilen “Nasıl bir ailede doğdunuz?” ve “Nasıl bir çocukluk geçirdiniz?” görüşme sorularına verilen yanıtlara ilişkin olarak “Aile Yapısı” ve “Erken Çocukluk Dönemi” kategorileri oluşturulmuştur.

Katılımcıların aile yapılarına dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.2.1’de verilmiştir.

Şekil 4.2.1. Katılımcıların Aile Yapısına İlişkin Kodlar

Katılımcıların aile yapısı hakkındaki ifadeleri genel bağlamda ebeveyn özellikleri, kardeş sayısı ve ailenin yaşadığı çevreyi de kapsamakla birlikte bu çalışma kapsamında bireyin yetiştiği ailenin görüş ve yaşam biçimi dikkate alınarak kavramlar oluşturulmuştur. Aile yapılarını açık görüşlü olarak tanımlayan katılımcılardır T4, T6, B1, B3, B5 kodlu katılımcılardır. B1 kodlu katılımcı aynı zamanda kendine karşı hoşgörü, kendine ve kararlarına saygı gösterilen bir aile olarak da tanımlamaktadır. B2, B6, G5, T10 kodlu katılımcılar ise ailelerini; sosyal, hoşgörü, baskıcı olmayan gibi kavramlarla ifade etmektedirler. Katılımcılardan B1 aile yapısını şu şekilde ifade etmiştir;

"Kültürel olarak geniş bir ailede doğdum. Bu ailenin içerisinde belirli kalıp ve kurallar vardı her zaman için. Fakat bu kurallar örf ve adetler üzerine değil, saygı, hoşgörü, kibarlık ve inanç üzerineydi. Her zaman inançlar ile ilgili ailemde bir saygı durumu söz konusu olmuştur. Benim ailem de bana "dört büyük kitap dediğimiz kitapları oku istediğine inanabilirsin" diyen bir aile. Bu kadar da övünerek söyleyebilirim. Bunun dışında hoşgörü bir ailede doğdum diyebilirim." (B1)

Aile yapısını baskıcı ve muhafazakar olarak tanımlayan katılımcılar, dindar aile yapıları dolayısıyla baskı gördüklerini ve aile ilişkilerinin kuvvetli olmadığını ifade etmişlerdir.

“Muhafazakar, kısmen baskıcı bir ailede büyüdüm. Yani dinlerine düşkünlerdi, annem oruç tutar, namaz kılar. Aile ilişkilerimiz de kuvvetli değildi aslında.” (T5)

G3 kodlu katılımcı ise dindar bir ailede olmasının yanı sıra Özbekistan’da büyümesinin de aile yapısını ve eğitimi etkilediğinden bahsetmiştir. Örnek katılımcı ifadeleri şunlardır;

"Çok baskıcı bir ailede doğdum. Kısıtlı, hoşgörüsüz bir ailede doğdum ve hala ailemle yaşıyorum. Şehir olarak Şırnak ilinin Silopi ilçesinde doğdum ve halen orada yaşıyorum. Aslında ailemle pek bir aram yok. Onlarla pek bir iletişim halinde değilim. Eve otele gidiyor gibi gidiyorum.” (G4)

"Benim annem ev hanımı babam hacı aynı zamanda hoca. Mütevazı bir aile, dini güçleri sağlam bir aile, sürekli Kur'an okutularak, dini ahlaki bilgilerle büyüdüm. Kapanmak adına da zorlandığım bir ailem var. Ama ben her zaman özgür ruhlu bir insandım.” (T7)

Katılımcılardan ailesini muhafazakar olarak tanımlayan T1 *"Annem özellikle biraz geri kafalı diyebilirim"* ifadesiyle bu durumu dile getirmiştir.

Aile yapısını standart, karma, seküler gibi sıfatlarla ifade eden katılımcılar memur ailesi ifadesini de kullanmışlardır. Örnek ifadeler şöyledir;

"Memur ailesi, standart bir aile, anne baba ve çocuktan oluşan çekirdek bir aile. Ailem memur olduğu için çeşitli şehirleri gezerek büyüdüm. Ailem genel olarak bir Türk ailesine göre baskıcı ve tutucu değildirler. Özgürlükçüdürler. Muhafazakar olduklarını söyleyemem. Daha ziyade seküler bir ailedir.” (G1)

"Annem çok dindar bir kadın, babamsa Cumhuriyetçi bir adam. İki farklı görüşün çarpışmasının ortasında doğdum.” (T3)

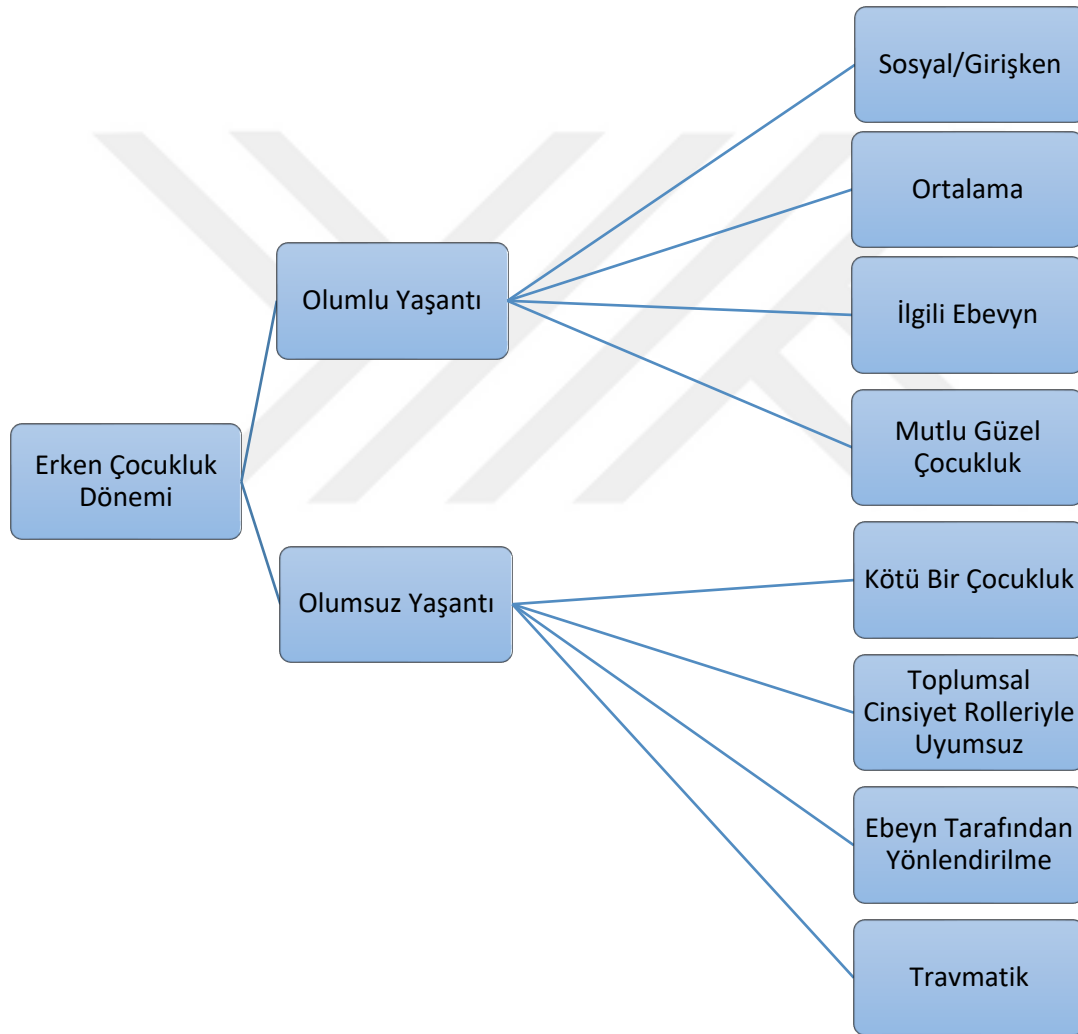
Aile yapısını karma olarak değerlendirebileceğimiz ve aile yapısını muhafazakar ve baskıcı olarak ifade eden katılımcılardan bazıları cevaplarında sosyoekonomik düzeye de değinerek düşük sosyoekonomik düzeyde ailelerde büyüdüklerini ifade etmişlerdir.

“İç Anadolu’nun mütevazı bir kasabasında. Yani kendi kendine yetebilen bir ailede büyüdüm. Fakir bir aileydi, çalışarak bir yerlere gelebilen bir aileydi. Hani bazı konularda

baskıcı ama bazı konularda da çok açık bir ailede büyüdüm” (T8)

“Babam sürekli erkek çocuğu olması için uğraşmış hacılar hocalar dahil. Kapalı bir adam çok despottu çok eskiden. Köyde büyüdüm, şu anda da köye yerleştim. 7 ay önce geçici bir süreliğine ailemin yanına geldim. Annem çok kendi halinde bir köy kadını. Çiftçi çocuğuyum.” (T9)

Katılımcıların erken çocukluk dönem yaşantılarına dair ifadelerin genelinden

elde edilen kavramlar Şekil 4.2.2. de verilmiştir.

Şekil 4.2.2. Erken Çocukluk Dönemi

Katılımcı ifadelerinden yola çıkılarak mutlu/güzel çocukluk geçirdiğini ifade eden katılımcılar T3, T8, B3, B6, G1 olarak sıralanırken, B1, G3 ve T10 kodlu katılımcılar kötü bir çocukluk geçirdiklerini ifade etmişlerdir. Öte yandan T2 mutsuz bir çocuk olduğunu belirtirken bu dönemi G4 kodlu katılımcı da “*çocukluk yaşamadım*” diyerek cevaplamıştır.

G4 ve T2'nin ifadesi şöyledir;

"Çocukluğumu hep çalışarak geçirdim." (G4)

"Mutlu bi çocuk değildim. Çocukluğumu yaşayamadan büyümek zorunda kaldım. Çünkü öyle olmak zorundaydı. Yani hayat şartları beni biraz da buna itiyordu. Yaşlı bi babaanne ve dede var. Dışarının işlerini halletmek zorundaydım. Telefon faturası, elektrik faturası, gibi gibi. Hani 10 yaşında, 12 yaşında bir çocuğun yapması gereken şey dışarıda arkadaşlarıyla oynamak, bisiklet sürmek, top oynamak ama ben bunların hiçbirisini yaşayamadım. Yani dediğim gibi böyle bir çocukluk yaşayamadım." (T2)

B1 ise çocukluğuyla ilgili olarak standart olarak yorumlanabilecek şekilde *"Benim çocukluğum ne çok kötü geçti ne de çok iyi geçti diyebilirim."* ifadesini kullanmıştır.

B5 kodlu katılımcı çocukluğunda maskülen tavırlara sahip olduğunu ve bu durumun ebeveyn yönlendirmesiyle şekillendiğini ve birtakım baskılar olduğunu şu şekilde ifade etmiştir;

"Ailem, muhtemelen erken çocuk istiyordu. Bende onu deneyimlemek istediler bence. Daha çok babam. Halbuki öyle değildim. Hareketlerim biraz daha babamın yönlendirmesiyle olduğu için daha maskülendi. Ama ben bunun yönlendirilmeye alakalı olduğunu düşünüyorum. Bir de şu baskı vardı aslında, büyüdükçe algılayabildim. Erkek arkadaşın olmasın erkeklerden uzak dur gibi olur ya böyle korumacı baba tavrı."

Travmatik bir çocukluk geçirdiğini ifade eden katılımcılardan B4, genel olarak mutlu bir çocukluk geçirdiğini ama babasından kaynaklı travmalar yaşadığını belirtirken, T9 kodlu katılımcı asosyal, içine kapalı ve sürekli ailesi tarafından çalıştırıldığını ve lise çağında da antidepresan kullanmaya başladığını ifade etmiştir.

"Çocukluğum çoğunlukla sokakta, bahçede ya da bisiklet tepesinde geçti. Ama tabi ki baba travmaları da olmazsa olmazı ülkenin. O yüzden baba travmaları da vardı. Yani genel olarak mutluydum. Benim babam da çok alkol problemi vardı. Onunla ilgili çok fazla kavgalar olurdu evde." (B4)

"Biraz travmatikti, lise hayatımın başında antidepresan kullanmaya başladım. Çocukluğum içime kapanık, kitap okuyan, çok fazla çevresi olmayan ve sürekli iş yaptığım şekilde geçti."

İşkenceli geçti de diyebilirim. Biz çiftçiyiz ve ben çiftçi çocuğuyum. Babam tarafından da annem tarafından da hiçbir zaman bir kadın olarak kız çocuğu olarak görülmedim. Genelde ağır işler ne varsa hepsini yaptım. Yani hayvan bakmak, tarlaya gitmek, kuyudan su çekmek... Tüm gün çalışıyordum. Üniversite hayatıma kadar, evden çıkana kadar hayatım için lanetli diye düşünürdüm. Babama köle olarak bu dünyaya geldim diye düşünen bir çocuktum. Ama ne zaman ki üniversite için dışarıya çıktım ondan sonra bakış açım baya değişti."(T9)

T4, T9 ve B3 kodlu katılımcılar ise erken çocukluk dönemi yaşantılarından bahsederken asosyal bir çocuk olarak büyüdüklerini ifade etmişlerdir. T9 ve B3 kodlu katılımcıların ifadelerinde “asosyal çocukluk” ve “travmatik çocukluk” birlikte gözlenmektedir. Çocukluk yaşantısını yalnızca asosyal olarak tanımlayan T4 kodlu katılımcının ifadesi ise şöyledir;

"Ya ben hep içime kapanık bir çocuktum. Yani hep sessiz sakın kendi halinde. Sorulan soru olursa cevap veren sorulan soru olmazsa cevap vermeyen. Uçan kaçan bi çocuk değildim."(T4)

Katılımcılardan çocukluk yaşantılarını “toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuz” olarak geçirdiklerini ifade eden T6, T7 ve G5 kodlu katılımcılar çocukken oynadıkları, ilgilerini çeken arkadaş grupları ve giyim tercihlerine davranışlarına dayandırdıkları görülmektedir. Bununla ilgili katılımcıların ifadeleri şöyledir;

"Çocukken sürekli askercilik oynardım. Futbol oynardım. Ve sürekli bir gün damat olma hayalim vardı. Dediğim gibi baskıcı bir ailem olmadığı için kız çocuğu da olsam sürekli babamla futbol ve basketbol maçlarına giderdim. Yani o dönemden bir şeylerin ışığını yakmıştım. Hatta şöyle ki, ilk okul öğretmenim aileme bir uyarıda bulunmuştu. Bu çocuğu bir doktora götürün, bir farklılık var şeklinde. Ben çocukken misafirliğe gidileceğinde elbise giydirmeye çalıştıklarında giymek istemez, sürekli kravat takmak isterdim. Evin içerisinde babamın kravatlarını takardım." (T6)

"Aşırı yaramaz, sürekli erkeklerle beraber. Aslında bizim transların rutin anlattıkları şey bunlardır. Ama gerçekten bu yoldan geçiyoruz. Futbol oynardım, sürekli erkeklerle takıldım, silah oyunları oynardık. Zaten ben bir mahallede büyüdüğüm için çocukluğum hep mahallemde geçti. Hep

erkeklerle geçti. Kız arkadaşlarım da vardı ama 25 sene sonra çocukluk arkadaşım ile daha yakın olmaya başladım." (T7)

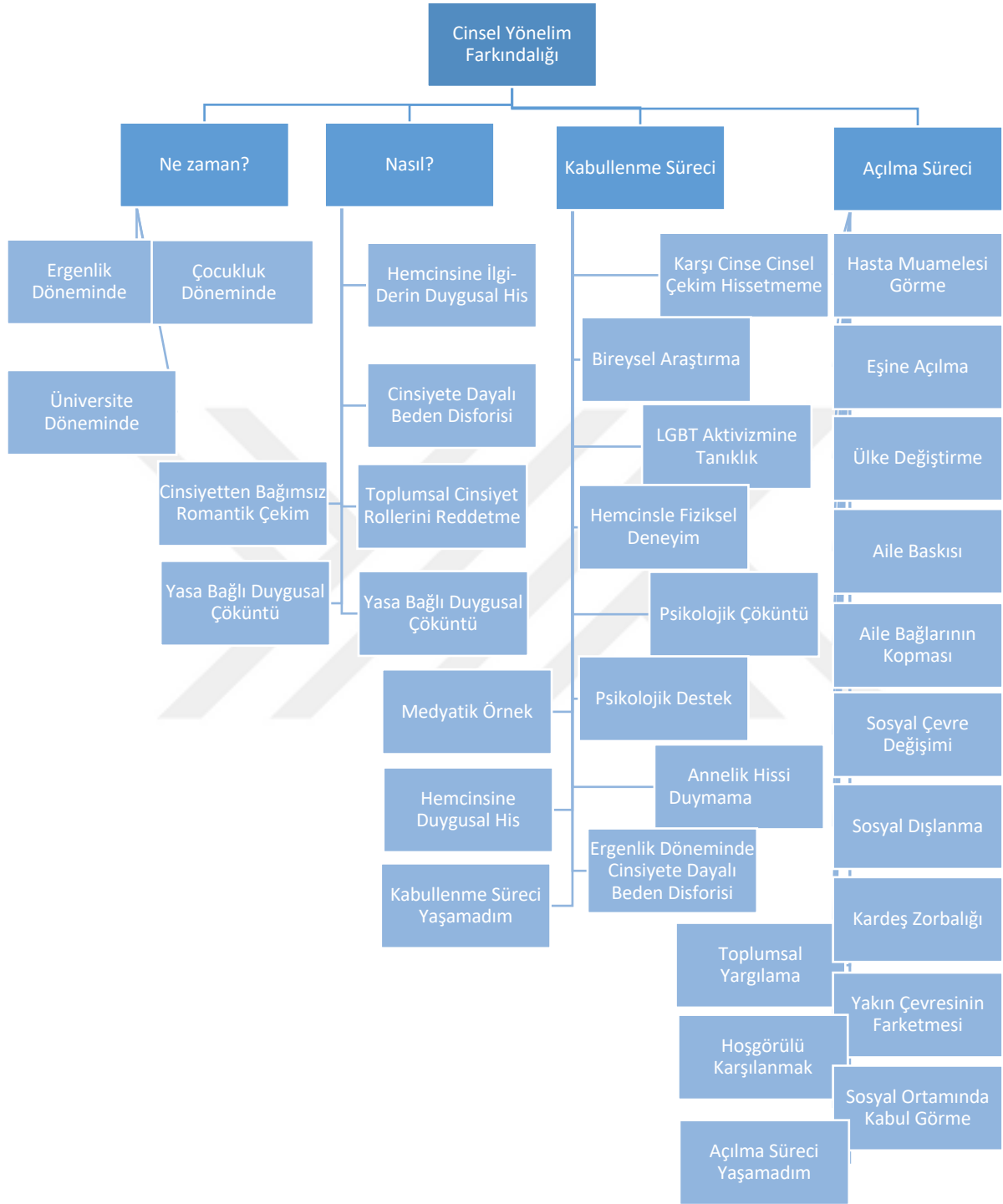
Öte yandan G5 kodlu katılımcı çocukluk yaşantısına ilişkin olarak ebeveynlerinin ilgili olduğu konusuna da değinmiş ve bu sebeple erken yaşlarda keşfettiği cinsel yönelimini gizli tutmak zorunda kaldığını, rahat bir çocukluk yaşayamadığını şöyle ifade etmiştir;

"En yakın çocukluk arkadaşım annemdi. Sülalemizde abim ve ben tek erkekiz o yüzden el bebek gül bebek büyütüldük. Sokakta oynamaktan ve top oynamaktan nefret eden bi çocuktum. Sokağa çıktığımda futbol yerine çamurdan yemek yapmayı tercih ederdim. Tencere tava ve annemin saçlarıyla oynamayı çok severdim. 7-8 yaşlarında mahallenin erkek çocuklarıyla evcilik oynarken, ya ben kadın olayım işte doktorculuk oynarken işte ben doktor olayım gibi isteklerim vardı. Cinsel dürtüm yanlış hatırlamıyorsam 4-5 yaşlarında başlamıştı. Ama tabii ki bu süreçte ailemle birbirimize çok bağlı bir ilişkimiz vardı. Sadece ailesel olarak değil sülale olarak da çok birbirine bağlıydık. O yüzden çocukluğumda dile getirdiğim bir söylem çok yoktur. Böyle gizli kapaklı yaşıyordum, sürekli kız arkadaşım vardı. Benim yaşadığım yerde babam da çok tanındığı için rahat bir çocukluk ve gençlik yaşayamadım." (G5)

4.3. Cinsel Yönelim Farkındalığına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacına yönelik olarak LGBT bireylerin cinsel yönelim farkındalıklarının oluşumu ve sonrasında yaşadıkları kabullenme ve açılma süreçlerinde yaşadıklarına dair verilen yanıtların analizine ilişkin olarak ortaya çıkan kodlarla ilgili kavramlar alt temalar haline getirilmiştir.

Katılımcıların cinsel yönelim farkındalığına dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.3.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 4.3.1. LGBT Bireylerin Cinsel Yönelim Farkındalığına Dair İfadelerine İlişkin Kavramlar

Katılımcılar cinsel yönelimlerini keşfettikleri zamana ilişkin olarak çoğunlukla çocukluk dönemlerini ifade etmişler, bunun yanında trans bireyler özellikle ergenlik dönemlerinde cinsiyete dayalı beden dismorfisi³ sonucu sahip oldukları bedenden rahatsızlık duymaları sebebiyle cinsel yönelim farkındalığını yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Cinsel yönelim farkındalığını çocukluk dönemlerinde edindiklerini söyleyen trans ve gey bireyler ise hemcinslerine ilgi duymaları, toplumsal cinsiyet rollerini reddetme, çocuk oyunlarına karşı tutumları gibi sebepler ifade etmişlerdir. Biseksüel bireyler ise cinsel yönelim farkındalıklarını daha çok üniversite dönemlerinde edindiklerini ifade ederken bunu sağlayan sebepleri ise karşı cinsin yanı sıra hemcinslerine de romantik hisler duyma, hemcinsleriyle yaşadıkları fiziksel deneyimler olarak belirtmişlerdir.

Çocukluk dönemlerinde hemcinslerine duydukları ilgi sonucu cinsel yönelimlerini keşfettiklerini belirten katılımcılardan T2 ve T3 şunları ifade etmiştir;

"İlkokulda bana ilk önlük aldıklarında ve ben okul gitmek istemediğimde aslında bende bir şeylerin ters olduğunu seziyordum. Çünkü sürekli erkeklerin bulunduğu ortama girmek istiyordum. Onlarla oyunlar oynamak istiyordum. Kızlar o zamanlar çok farklı şekilde ilgimi çekiyordu. Yani onlarla arkadaşlık kurmak işte oturup evcilik oynamak bana göre değildi. Onlar bebeklerle evcilik oynardı ama benim sevdiğim şey top, misket, sigara kağıdı toplamak, gazoz kapağı toplamak, tasolarla oynamak ve bisiklete binmekti. Bunlar benim için o zamandan beri böyleydi, böyle de devam etti. Hiçbir zaman değişmedi. İlkokulda ve oyunlara karşı tutumlarımla cinsel yönelimimi keşfettim diyebilirim." (T2)

"Yani beş yaşındayken bile ben kızlara karşı nazıktım. O zamanlar bile çok küçük yaşlarımla hatırlayabiliyorum. Kendimi bildim bileli böyle olduğumu hissettim. Hiçbir zaman aksi bir şey olmadı. Yani çok küçük yaşlarda fark ettim ama kimliğimi tam olarak belli etme dönemim 16 yaşımı buldu. Tam olarak kendimi fiziken gösterme olayım 16 yaşımı buldu. Göğüslerimin beni rahatsız etmesi, saklama isteğim bu yaşlarda başladı. O zaman saçlarımla tamamen kısa kestirdim. O süreden sonra fiziki olarak dönüşüm sağlamaya başladım ama ondan önce de davranışsal olarak tamamen trans erkektim." (T3)

³ Beden dismorfisi, kişinin görünüşünde algıladığı kusurları saplantı haline getirmesidir.

T2 ve T3 kodlu katılımcıların ifadelerinden yola çıkılarak hemcinslerine duydukları ilginin yanı sıra çocuk oyunlarına karşı tutumları ve trans bireylerin ergenlik döneminde yaşadıkları cinsiyete dayalı beden dismorfisinin de cinsel yönelim keşfi sürecinde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Öte yandan trans bireylerin bu süreçte hemcinsle ilgi duymalarının, bireylerde “lezbiyen miyim acaba?” düşüncesini oluşturduğu T5, T7 ve T8 kodlu katılımcıların ifadelerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu ifadeler, “Çok uzun bir süre zaten lezbiyen olduğumu düşündüm. Kadınlardan hoşlanıyorsun tamam o zaman lezbiyensin diye düşünüp bedenimden de duyduğum rahatsızlıkla araştırmaya başlamıştım.” (T5), “Bu durumu 18 yaşında dahi çözemedim. Ben neyim diye çok sorguladım. Lezbiyen zannettim kendimi.” (T7), “İlk ben lezbiyen miyim diye düşündüğüm sonra kendimin farkına vardığım bir dönemdi.” (T8) şeklindedir.

İfadelerde de görüldüğü üzere bireylerin cinsel yönelimlerini keşfetmelerini sağlayan unsurlar çeşitli olup bu durumu kabullenmeleri ve açılmaları uzunca bir süreçte gerçekleşen yaşantılar sonucu olmaktadır. Katılımcı bireylerin kabullenme sürecine dair ifadeleri değerlendirildiğinde gey bireylerde “karşı cinse cinsel çekim hissetmeme”, trans bireylerde “cinsiyete dayalı beden dismorfisi” göze çarparken biseksüel bireylerde ise “cinsiyetten bağımsız romantik his” duyma ön plana çıkmaktadır.

Karşı cinse çekim hissetmemeye ilişkin katılımcı ifadeleri şöyledir;

"Benim bi kız arkadaşım vardı. Onunla sadece duygusal bağ vardı ama hani cinsellik konusunda herhangi bir çekim hissetmiyordum. Bu şekilde daha kesin emin olabildim ve kabul ettim." (G4)

"Çok küçükken bile hissettiğim bir şeydi bu. 7-8 yaşlarımda bile. Bir süre sonra kendimi biseksüel miyim acaba diye sorgularken buldum. Erkeklerle de duygusal olarak bir şeyler hissediyorum ama kadınlar olarak da hissediyorum, sürekli olarak da kız arkadaşım vardı çünkü. Ama kız arkadaşlarımla yaşadığım cinsel bir çekim ya da yaşantı yoktu." (G5)

Trans bireylerde karşımıza çıkan cinsiyete dayalı beden dismorfisine yönelik katılımcı ifadeleri şöyledir;

"Aslında keşfim şöyle oldu, yani hep ters giden bir şeyler vardı. Çocukluğumdan beri göğüslerim çıkmaya başladı"

zaman bir terslik olduğunu anladım. Yani neden benim göğüslerim çıkıyor? Yani hiç böyle bir şey olacağını hiç beklemiyordum. Çünkü çocukluğumdan beri kendimi hep erkek olarak tanımladığım için hep erkek olarak hissettim ve göğüslerimin büyümesi beni hayal kırıklığına uğratmıştı.” (T4)

"Araştırmaya başladıkça kabullendim diyebilirim. Bir kadından hoşlanıyorum ama o kadından kadın bedenimle hoşlanmıyorum. Araştırmalarımın temelinde de bu vardı. Yani bedenimden de rahatsızdım işte göğüslerim oluşmaya başladı, regl olmaya başladım. Ve tüm bunlardan rahatsızlık duymaya başladım.” (T5)

"Aslında 4-5 yaşlarımda bile erkek gibi hissediyor öyle davranıyordum. Ama bir yaştan sonra da erkek gibi bedenim olmadığının farkına vardım. Biyolojik olarak farklı, zihinsel olarak farklı. Evet, kadınlardan hoşlanıyorsun ama kadınlardan kadın gibi hoşlanmıyorsun. Bunu açıklayabilecek kavramı bilemiyorsun...” (T10)

Cinsel kimlikten bağımsız romantik çekim hissetmeye ilişkin olarak B1 ve B3 kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir;

“Şunu fark ettim bir kere. Bedenlere değil ruhlara aşık olan birisi olduğumu zaman içinde anladım. Çünkü bir bedene aşık olmak o bedeni bir obje olarak görmek ve zaman içinde farklı bir yol çıktığı zamanda kendi bedenini de obje olarak insanın görebilmesini ve kendini de farklı şekilde kullandırmasına da sebep olabilir.” (B1)

“Arkadaş çevrem tamamen heteroseksüel insanlardan oluşuyordu, bu zamana kadar rol model aldığım insanlar heteroseksüeldi. Hem cinsinden hoşlanma fikri başta bana çok garip, tuhaf geldi. Bunun böyle geçici bir kafa karışıklığı olduğunu düşündüm ya da farklı nedenler bulmaya çalıştım. Ne bileyim o zaman mesela 21 yaşındayken hoşlandığım kadın da kıvrıcık saçlıydı, uzun boyluydu. Kendime benzetiyorum aslında kendimde olan özellikleri başkasında görmekten hoşnut oluyorum gibi çıkarımlarım oldu. Zaten hâlihazırda erkeklerden de hoşlandığım için kolay yoldan ilerlemek daha kolay geldi sanırım bana. Ta ki 25 yaşına kadar. Bundan iki yıl önce bir kadınla tanıştım ve gerçekten bir şeylere adım atma cesaretini kendimde buldum açıkçası. Kabullenme sürecime bu durum önayak oldu diyebilirim. Aramızdaki ilişki güvene dayalı bir ilişkiydi. Sonrasında farklı bir çekim olup bu yönde evrilince bana her şey çok kolay ve çok doğru geldi. O an toplum

normlarını çok fazla düşünme gereği duymadım. Çünkü her şey çok doğal akışında gerçekleşti." (B3)

T2 kodlu katılımcının ise cinsel yönelimini kabullenme ve açılma sürecinden önce hissettiklerini, düzeltilmesi gereken bir sorun olarak görmesi ve düzeleceği düşüncesi ile toplumsal normlar çerçevesinde hayatına yön verdiği görülmektedir. Katılımcının evlenip çocuk sahibi olmasına rağmen annelik hissi duymadığını ifade etmesi “psikolojik çöküntü” yaşadığı bir dönemde “hemcinsine ilgi duyma” durumu da dikkat çekmektedir. T2 kodlu katılımcının cinsel yönelim farkındalığına ilişkin kabullenme ve açılma sürecini de dile getirdiği ifadesi şöyledir;

"18 yaşıma kadar normal bir kadın gibi yaşadım. Liseyi bitirdim ve sonrasında acaba ben düzelir miyim umuduyla çok da yanlış bir şey yaptım. Evlendim. Tabi evlenmemde ailemin de biraz baskısı oldu. Amasya'da yaşamaya başladım. Bu süre zarfında hamile kaldım. İki tane oğlum oldu. Eşim alkol içen, sorumluluk sahibi olmayan, ev ihtiyaçları konusunda umursamaz olan birisiydi. Bir süre sonra saygı da bitti. Psikolojik olarak çöktüğüm bir dönemdi. O zaman işe başladım ve orada bir kadınla tanıştım. Ona karşı hislerim farklıydı ve söyledim. Evliyim, çocuklarım var ama yine de engel olmadı bu durum ona açılmama. Çünkü zaten kendimi anne gibi de hissetmiyordum. Kendimi hiç anne olarak nitelendiremedim. Maddesel olarak ihtiyaçlarını sağlıyorum ama manevi olarak bir şey veremiyordum. Neyse biz görüşmeye başladık. Bir süre sonra eşim mesajları görünce ona artık açıklamak zorunda kaldım. Kavga kıyamet. Bir şey söyleyemedim, açıklama yapamadım. Her şey ortadaydı. Kabullenmesem bu raddeye getiremezdim diye düşündüm. Birkaç gün sonra aile danışmanına gittim, durumu anlattım. Eşime anlatamıyorum, açıklayamıyorum ama ben önceden de böyleydim diye destek almak istedim. Benim kabullenişim ve ilk kendimi keşfetmem ve tamam ben buyum demem bu dönem başladı. 22 yaşındaydım henüz." (T2)

Katılımcıların cinsel yönelimlerini keşfetme ve kabullenme süreçlerinde sıklıkla ifade ettikleri bir diğer unsur ise “medyatik örnek” olarak kavramsallaştırılabilir. Katılımcılardan T4, T5, T6 ve T10 ifadelerinde bu unsuru şöyle dile getirmişlerdir;

"Kabullenmeyi, Rüzgâr Erkoçlar ile birlikte yaşadım. Rüzgâr Erkoçların haberine denk geldim ve o haberleri

okuduktan sonra dedim evet, tam benim hissettiğim şeyler. Yani onunla bilinçlendim. Ne olduğumu anladım.’’ (T4)

‘‘Rüzgâr Erkoçlar’ın haberleri vardı. İlk transgender tanımıyla karşılaşmam onunla olmuştu. Çok şaşkındım. Böyle bir şeyin mümkün olabileceğine şaşırmıştım. Çünkü o zamana kadar gerçekleşmeyecek olan hayalimdi. Yani dışarıdan baktığımda tırnak içerisinde ‘‘cinsiyet değiştirmek’’. Ama bunun mümkün olabilirliğine dair hiçbir fikrim yoktu. Bir haberle anladım, varmış böyle bir şey.’’(T5)

‘‘Türkiye’de cinsiyet değiştirmek mümkün değildir herhalde diye düşünüyordum. Sonra Rüzgar Erkoçlar’ın cinsiyet değiştirmesiyle beraber bu düşüncelerim değişti. Ve tam anlamıyla evet, ben trans erkekmişim diyebildim.’’(T6)

‘‘17 yaşında Rüzgar Erkoçlar’ın röportajıyla trans erkeklik kavramının olduğunu anladım. Ergenlik döneminden dolayı bedenimde olan değişimler de beni rahatsız ediyordu.’’(T10)

Öte yandan G3 kodlu katılımcı bireysel araştırmalar sonucu farkındalık ve kabullenme sürecine girdiğini belirtirken, G2 kodlu katılımcı internet/sosyal medyanın kullanımı ve LGBT aktivizmine tanık olması sonucu kabulleniş yaşadığını ifade etmiştir. Her iki katılımcının da ifadesinde dikkat çeken cümle *“tek ben değilmişim/yalnız değilmişim”* söylemleridir.

Bireylerin açılma süreci yaşantılarına dair ifadeleri incelendiğinde T3, B1, B3 ve G4 kodlu katılımcıların bir açılma süreci yaşamadıklarını belirttikleri göze çarparken; T3 ve G4 kodlu katılımcılar bu duruma aile yapılarını gerekçe göstermişlerdir. İfadeleri şöyledir;

“Şimdi ailem bu konularla hiçbir şekilde ilgilenmiyor, bana sormuyor, niye böylesin diye de sormuyorlar. Ben de onlara açıklama yapmıyorum ama kız arkadaşlarımı yanımda götürebiliyorum. Aramızdaki saygıdan biraz bu da. Annem çok aşırı derecede dindar bir insan olduğu için bir de yaşlı. Onun bir şeye engel olamayacağını çok iyi biliyorum. Ama bunu konuşarak da onu üzmem istemiyorum, çünkü üzüleceğini biliyorum. Çok kapalı bir kafa yapısına sahip. Kuranı Arapça okuyanlardan annem, sadece günah diyor o kadar. Şu sebepten dolayı demiyor, tamamen dine dayalı olarak düşünüyor. Bu konuyu dile vurmuyoruz ama yine davranışlarımdan dolayı

hepsini biliyorlar. Onun dışında çevremdeki insanlara da tabii belli ediyorum ve illa da belli oluyor yani.”(T3)

“Bu süreçte beni anlayabilecek destek olabilecek kimsem yoktu ilk zamanlar. Bir tane arkadaşım var, her gün arayıp sorar, ben ararım sorarım. Ona bile çok geç söyledim. Aileme zaten açılmadım. Burada ve bu koşullarda mümkün değil. Beni zaten anlamazlar. Baskı kurmanın ötesi bile olabilir. Maddi olarak problem yaşamıyorum, aile şirketimiz var ama huzurum yok. Tuvalette bile olsam aradıklarında açmak zorundayım. Böyle bir aileye sahibim.” (G4)

B1 kodlu katılımcı ise normal bir durum olarak gördüğünü bir açılma olayının gerekli olmadığını *“Bir de açılma evresi, dışarıya karşı. Ben bunu çok doğru bulmuyorum. Bana göre çok olağan ve sıradan bir şey.”* cümleleriyle dile getirmiştir.

Öte yandan T2, T9 ve B4 kodlu katılımcılar açılma sürecine ilişkin olarak “yakın çevresinin fark etmesi” sonucu cinsel yönelimleri konusunda açılma yaşadıklarını ifade etmişlerdir. T2 kodlu katılımcı kabullenme sürecinde ilgi duyduğu hemcinsiyle olan iletişimini hali hazırda evli olduğu kişinin fark etmesini *“Bir süre sonra eşim mesajları görünce ona artık açıklamak zorunda kaldım. Kavgaya kıyamet. Bir şey söyleyemedim, açıklama yapamadım. Her şey ortadaydı. Kabullenmesem bu raddeye getiremezdim diye düşündüm...”* şeklinde ifade ederken, T9 kodlu katılımcı *“İlk ablama söyledim. Çünkü mevcut durumda artık devam edemiyordum. 28 yaşındaydım. Zaten farkındaydı ablam da çocukluğumdan beri farklı olduğumun. Annem, babam da farkındaydılar ama bir türlü isim koyamıyorlardı. O şekilde söyledik, ablam da burası küçük bir yer bundan sonra ya gelecek ya da bir daha gelmeyecek dedi. Babam da herkes kendine baksın, ne gerekiyorsa onu yapacağız dedi ve onlara açılmam bu şekilde oldu.”* şeklinde anne ve babasına olan açılmasını ifade etmiştir.

B4 kodlu katılımcı ilk olarak bir yakınına durumunu anlattığını ancak olumsuz tepki aldığını sonrasında ise yakın çevresi fark edene kadar dile getirmediğini *“ama sonrasında arkadaşlarım anlamıştı. Bi yakın arkadaşım ben söylemeden direkt anlamıştı o zamanlar o da gizliydi.”* şeklinde ifade ederek açılma sürecini şu sözlerle anlatmıştır;

“Kız arkadaşım ile annem çok yakındı ama annem bilmiyordu kız arkadaşım olduğunu. Bana bir gün gelip, senden mi hoşlanıyor dedi. Ben de hoşlandığımı söyledim. Sen ne düşünüyorsun dedi. Ben de ondan hoşlanıyorum zaten sevgilim

dedim. Oturup hayal etsem böyle bir açılma serüveni düşünmezdim, saçma bir açılmaydı. Ama böyle bir şey oldu ondan sonrasında annem tamamen yokmuş gibi davrandı, babamın zaten haberi yok. Abim inanılmaz derecede her seferinde homofobik olduğunu söylüyor.” (B4)

Katılımcıların ifadelerine göre açılma sürecinde yaşadıkları zorluklara ilişkin bulgular; aile baskısı, toplumsal normlar sebebiyle toplumsal yargılama, kardeş tarafından tehdit ve reddedilme, ebeveynler tarafından reddedilme, aile bağlarının kopması, sosyal dışlanma, kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Açılma sürecinde ebeveynleri tarafından karşı çıkılma, durumun kabul edilmemesi ve reddedilme yaşadığını dile getiren T4, G1, G3 ve T10 kodlu katılımcılar yaşantılarını şu şekilde ifade etmişlerdir;

“Yanılmıyorsam kardeşim anneme söylemişti, annem bayağı ağladı, üzüldü. Hayır olmaz şeklinde tepkiler vererek kabullenemedi. Sonra annemle bi süre restleştim.” (T4)

“Bu durumu babamla çok geç paylaştım. Paylaşmayı düşündüğüm bir şey değildi fakat askere giderken söyledim. Evlatlıktan reddetti o da. Görüşmek istemediğini söyledi.” (G1)

“Öğrendikten sonra tüm aile bana kötü davranmaya başladı. Sonra beni psikiyatri doktoruna götürdüler. Bana rızam dışında erkeklik hormonu vermeye başladılar. Bu şekilde düzelebileceğime inandılar. Tüm bunlar 13-14 yaşlarımdayken oldu. Benim herhangi bir şekilde rızamı almadılar.” (G3)

“...İlk annemle babama söyledim. Küçüklüğümde beri erkek gibi hissettiğimi, bana kızım diye hitap ettiklerinde acı duyduğumu ama bu durumun ne olduğunu da bilmediğimi söyledim. Annem, babam böyle bi durumu kabul etmediklerini söylediler ama hiçbir şekilde şiddetle karşılaşmadım.” (T10)

G3 kodlu katılımcı açılma sürecinde aile baskısı görmemek adına yaşantısından bahsetmediğini ve ülke değiştirdiğini, ebeveynleri tarafından kabul görmemenin yanı sıra aile bağlarının kopması durumunu “O arada anneme kanser teşhisi koyuldu. Ve çok zaman geçmeden vefat etti. Babam başka birisiyle evlendi. Kardeşlerim başka şehre taşındı. Sonrasında ben de Türkiye’ye başvuru yaptım üniversiteye. Üniversite kazanarak Türkiye’ye

geldim. 2-3 senedir burada yaşıyorum. Ailemle görüşmüyoruz. Arada bir babamı arıyorum ama beni arama deyip kapatıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

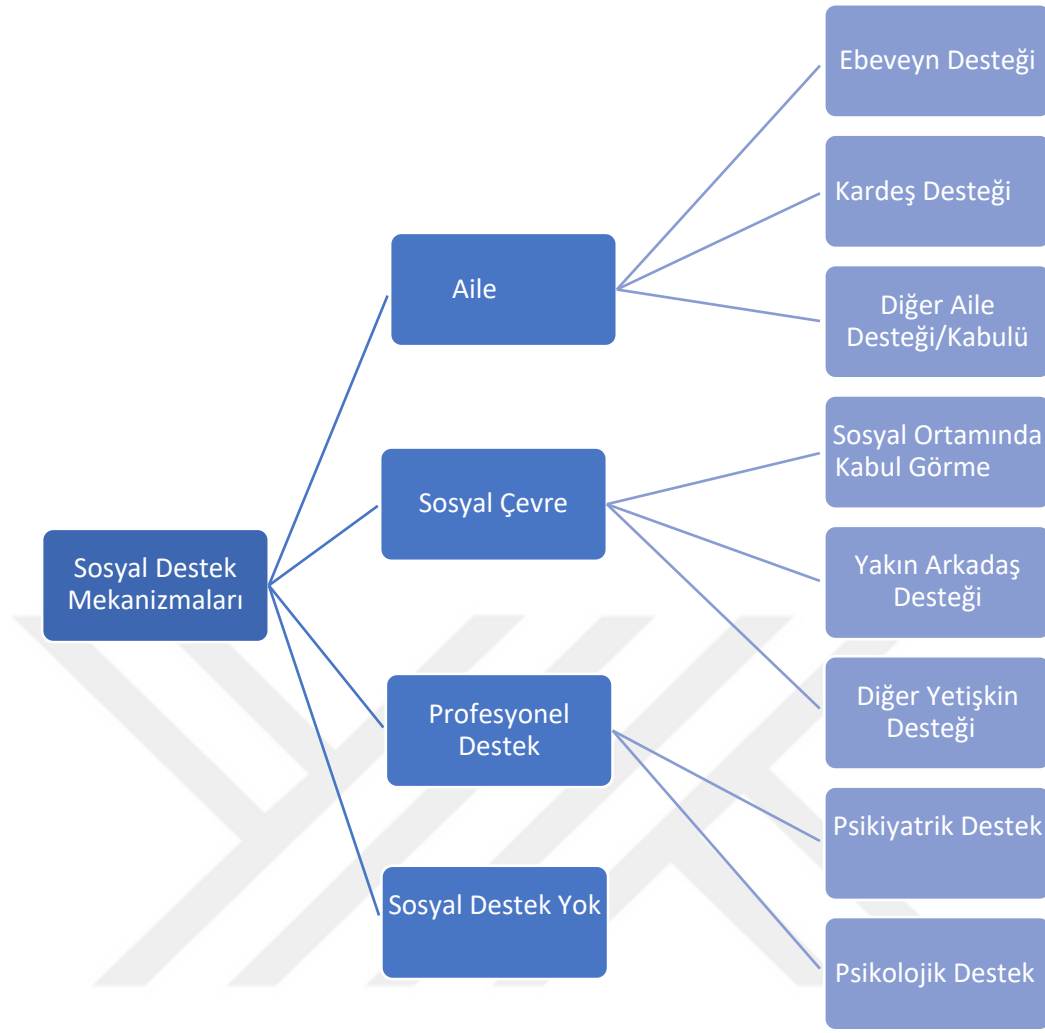
G5 kodlu katılımcı ise evli olduğu dönemde cinsel yönelimini kabullendiğini belirttiği ifadesinde eşine *“kusura bakma sanırım ben erkeklerden hoşlanıyorum, yani yanımda bir erkek olsa emin ol şu anda çok daha başka şeyler konuşuyor ve yaşıyor olurduk”* diyerek açıldığını söylemiştir.

K5 kodlu katılımcı ise açılma yaşantısına dair aile desteğinin başka hiçbir destek unsuru ile kıyaslanamayacağını *“Düşündüğümde bu sorularına karşılık evet, çok kötü şeyler yaşadım açılma sürecimde de ama biraz da iyi şeyler kayda geçsin istiyorum sanırım. Ailemi sürece dahil etmek, onlarla görüşmek isteyen doktorum konusunda da şanslıydım. Psikiyatri doktorum bana şunu söylemişti. Sürece başlayacaksın, bu senin hayatına engel, senin önünde bir basamak olmasın sen bunu yanında götür, sen devam et o da senin yanında gelsin diyerek ve bana hormon tedavisine başlamadan önce ailemle görüşmeyi teklif etmişti. Bu cümleleri hiç unutamam. Biz bu görüşmeyi doktorum, sosyal hizmet uzmanı ve bölüm başkanıyla birlikte gerçekleştirdik. Bunu çok büyük bir kazanım olarak görüyorum. Çünkü ailelerin de kafası çok karışık oluyor. Ben henüz sürece başlamamış, ailesiyle arası kötü olan arkadaşlarıma bu deneyimimi anlatıyorum. Çünkü gerçekten arkadaşınızdan, sevgilinizden veya sosyal çevrenizden alacağınız hiçbir destek ailenizden alacağınız destek gibi olmuyor.”* bu şekilde ifade etmiştir.

4.4. LGBT Bireylerin Sosyal Destek Mekanizmalarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın LGBT bireylerin sosyal destek mekanizmaları nelerdir? sorusuna yanıt bulmak amacıyla ağırlıklı olarak *“Kabullenme ve açılma sürecinde yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?”* görüşme sorusuna verilen yanıtların analiziyle tespit edilen kodlara dair kavramlar alt temalar haline getirilmiştir.

Katılımcıların sosyal destek mekanizmalarına dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.4.1. de gösterilmiştir.

Şekil 4.4.1. LGBT Bireylerin Sosyal Destek Mekanizmaları

Genellikle cinsel yönelim kabulü ve açılma sürecinde yaşadıklarına ilişkin ifadelerinde belirttikleri, kimlerden destek gördüklerine ilişkin söylemleriyle şekillenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu destek gördükleri kişileri aile üyeleri olarak ifade etmişlerdir. T1 kodlu katılımcı "*Sosyal desteğim, arkadaşlarım ve ailem de diyebilirim.*" şeklinde açıklıkla ifade etmiştir.

Ebeveyn desteği ve kabulü gördüğünü ifade eden T1, T6, T7, T9, B6, G1 ve G5 kodlu katılımcılar genel olarak anneleri tarafından destek gördüklerini belirtirken, T6 kodlu katılımcı babasından gördüğü desteği "*Babama açıldığımda ise şaşırmadı ve bu durumu anladığını söyledi. Hatta beni lezbiyen zannettiğini dile getirdi. Anladığında üç dört ay kadar araştırma yapmış. Doktorlar ile görüşmüş. Ve benimle konuşurken de hangi süreçlerden*

geçeceksen üstesinden beraber geleceğiz, diyerek her koşulda yanımda olduğunu belirtti. Ve bu süreçte en çok gücü babamdan aldım." şeklinde ifade etmiştir.

Öte yandan açılma sürecinde ilk açılmalarını yakın oldukları kuzenleri ile paylaşıp diğer aile desteğinden söz eden G1 ve G5 kodlu katılımcılar;

"Üniversiteden sonra ilk önce kuzenlerime söyledim. Hatta kuzenlerimden bir tanesiyle kitapçada kitap arıyorduk. Kitap ararken söyledim. 'Şu an konumuz bu değil kitabı aramaya devam eder misin?' dedi. Başka aileler zorbalık yapıyorlar baskı uyguluyorlar. Siz neden hiçbir şey demiyorsunuz? dedim. Bir diğer kuzenime söylediğimde ise 'Bana giren çıkan yok' dedi ve içmeye gittik. Bu da bana biraz ilginç gelmişti ilk zamanlarda. Ailemle paylaştığımda ise 'Kocaman adamsın seni dövecek halimiz yok.' demişlerdi." (G1)

"Kuzenim tarafından da keşke en başta söyleseydin şeklinde kolayca kabullenebilir bir durum haline dönüştü." (G5)

ifadesiyle bu durumu dile getirmiştir.

T4, T9 ve B4 kodlu katılımcılar aile desteği içinde özellikle kardeşleri tarafından gördükleri desteğe değindikleri görülmektedir. T4 kodlu katılımcı bunu *"...ama benim en büyük destekçim kız kardeşimdi. Ben ilk saçımı kestirdiğimde kız kardeşim de benimle birlikte kestirdi. Sırf ben yadırganmayım, neden saçlarını kestirdin, niye böyle diye sormasınlar amacıyla. Yani benim çok büyük bir destekçimdir."* şeklinde ifade etmiştir.

T4, T6, T8, B6 ve G2 kodlu katılımcılar sosyal destek unsuru olarak arkadaşlarını belirtmişler, bunun yanında T6 ve T8 kodlu katılımcılar kabullenme ve açılma süreçlerinde öğretmenleri ile durumu paylaşarak gördükleri diğer yetişkin desteğini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda T4, T8 ve G2 kodlu katılımcılar açılma sonrası sosyal ortamlarında kabul görmenin önemli bir destek unsuru olduğuna değinmişlerdir. İlişkili katılımcı ifadeleri şöyledir;

"Aynı semtte aynı mahallede oturduğumuz çocukluk arkadaşım var. Zorlu bi durumun içindeyken ilk olarak onu aradım. Dedim böyle böyle bir durum var. Ne yapacağım deyip aslında o an içinde bulunduğum zorlu durum yüzünden en yakın arkadaşıma açılmış oldum. İlk açıldığım kişi de oydu. O an yaşadığımda çok kötü bir şeydi benim için ama şu an dönüp baktığımda o gerçekten benim için inanılmaz bir adım oldu. İnanılmaz bir destek oldu benim için. Çünkü eğer ben o zaman

onu yaşamıyordum ve arkadaşlarıma açılmıyordum belki devamı gelmezdi. Çünkü ben arkadaşlarıma söyledikten sonra kuzenime söyledim. Kuzenime söyledikten sonra benimle ortak arkadaşımız olan ve iletişim kurmamızı sağlayan arkadaşlarıma söyledim. Çok uzun bir süre sadece hayatımda 5-6 kişi bunu biliyordu." (B6)

"Açılma sürecim ilk başta biraz sıkıntılı oldu. Yakın arkadaşlarımla paylaştığımda biraz tepki almıştım. Daha sonra okuldaki tarih öğretmenimle paylaştım. Nasıl bir yol izlemem gerektiğini bilmiyordum. Bana destek çıktı ve okuldaki rehberlik öğretmeniyle görüşmemi sağladı. (T6)

"Bunu kabullenmek çok kolay olmadı tabii çünkü çok büyük bir farklılık olduğunu düşünüyordum. Başta arkadaşlarımla ve lisede çok samimi olduğum hocalarıma söyledim. Onlara açıkladım bu şekilde hissediyorum ne yapmam gerekiyor ne yapabilirim, nasıl bir yol izlemek gerekir gibi destek almak istedim. Aileme bu süreçte hiç bahsetmedim." (T8)

"Çevremde açıldığım insanlardan, arkadaşlarımdan hiç olumsuz tepki almadım. Açıldığım arkadaşlarımdan hepsi ‘neden bunu daha önceden söylemedin böyle bir şey varsa neden bizimle paylaşmadın’ şeklinde tepkiler verdi. Arkadaşlarımla bilinçliler miydi ben de altyapı olarak hazırladım mı tartışılır." (G2)

Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerine bakıldığında kabullenme ve açılma süreçlerinde sosyal destek unsurlarının yanı sıra gerek bireyler gerekse açıldıkları süreçte aileleri tarafından profesyonel destek konusunda adım atıldığı görülmektedir. Bu süreçte psikolojik veya psikiyatrik desteğe başvuran katılımcı ifadeleri şöyledir;

"Psikiyatrik sürece ben ilk kendim başladım, ailemin haberi yoktu. Daha sonra bu süreçle birlikte aileme açıldım. Durumu ve süreci anlattım. Bu süreçten önce annem beni doktora götürmüştü psikiyatri uzmanı da ben kendimi anlattığımda bana bir ilaç verdi. 6 ay falan o ilacı kullandım." (T4)

"...Psikiyatri servisine yatışım yapıldı. Hem aileme de doktorlar süreci daha iyi anlatır diye düşündüm. Ve hayatımda ilk defa kendimi orada özgür ve kendim gibi hissettim. Kimseye yalan söylemeden kendimi tanıttım." (T7)

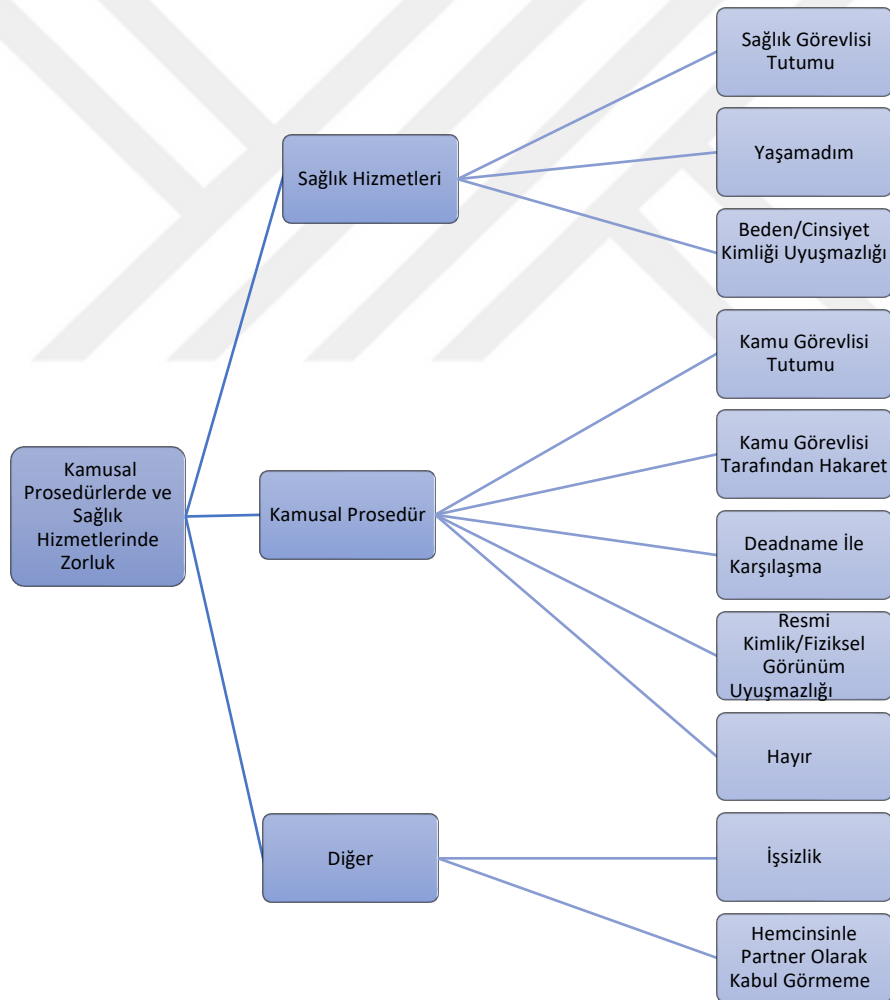
"İlk ben lezbiyen miyim diye düşündüğüm sonra kendimin farkına vardığım bir dönemdi. Bu süre zarfında da zaten 6 ay gibi

bir süre psikoloğa falan da gittim. O da tam olarak bu durumu açıklığa kavuşturdu.”(T8)

G3 kodlu katılımcı ise kabullenme ve açılma sürecinde sosyal desteği olmadığını *"Kabullenme ve açılma sürecinde destek aldığım kendime anlatabileceğim yakınımnda kimse yoktu. Herhangi bir sosyal desteğim yoktu."* şeklinde ifade etmiştir.

4.5. LGBT Bireylerin Kamusal Prosedürler ve Sağlık Hizmetlerinde Karşılaştıkları Olumsuz Yaşantılara İlişkin Bulgular

Katılımcıların kamusal prosedürler ve sağlık hizmetlerine erişimde karşılaştıkları olumsuz yaşantılara dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.5.1. de gösterilmiştir.

Şekil 4.5.1. LGBT Bireylerin Kamusal Prosedürler ve Sağlık Hizmetlerinde Karşılaştıkları Olumsuz Yaşantılar

Katılımcıların kamusal alanlarda gerçekleştirdikleri bürokratik işlemler sırasında önemli bir kısmı bir olumsuzluk yaşamadığını ifade ederken, kamusal prosedürlerde problem yaşadığını ifade edenlerin genellikle trans bireyler olduğu gözlenmiştir.

Gerek kamusal prosedürler gerekse sağlık hizmetlerinden yararlanırken yaşadıkları olumsuzlukları anlatan bireylerin ifadeleri incelendiğinde olumsuzluk yaşanmasının sebeplerinin “beden/cinsiyet kimliği uyuşmazlığı”, “resmi kimlik/fiziksel görünüm uyuşmazlığı” olarak sıralanmasının yanında “kamu görevlisi/sağlık görevlisi tutumu” ile ilişkilendirildiği görülmüştür.

“Beden/cinsiyet kimliği uyuşmazlığı” kaynaklı sorun yaşadığını belirten katılımcılardan T2 kodlu katılımcı *"İllaki oluyor. Görüntü erkek, kimlik kadın olduğu için kamusal alanlarda ya da hastanelerde sorun yaşayabiliyorum."* şeklinde durumu ifade ederken bir başka açıdan bu soruna değinen T8 *"Yani işe gireceksiniz, sizi lojmana yerleştirecekler. Kadınların yanına mı yerleştirecekler? Erkeklerin yanına mı yerleştirecekler? ya bu tarz sorunlarla karşılaşıyorum."* şeklinde ifade etmiştir.

T6 kodlu katılımcı ise “resmi kimlik/fiziksel görünüm uyuşmazlığı” kaynaklı yaşadığı olumsuzluğu ilişkin *"Hormon tedavisine başladığım dönemler ismim henüz değişmemişti. Ve cinsiyet hanesinde kadın yazıyordu. Hastaneye gittiğimde doktor ismime bakıyor. Bana bakıyor ve anlamlandıramadığı zamanlar oluyor. Hep kendimi açıklamak durumunda kalıyorum."* şeklinde örnek vermiştir.

Öte yandan T7, T9, B3, G4 ve T10 kodlu katılımcılar kamu ve sağlık görevlisi tutumlarına ilişkin olarak yaşadıkları olumsuzlukları belirtmişlerdir. İlgili ifadeler şöyledir;

"Hakimden kaynaklı bir sıkıntı çekmiştim. Orada bana kötü bir laf etti. Sizin gibilere kimlik mi veriyorlar demişti ilk duruşmada. Bu kötü ve aşağılayıcı bir durumdu." (T7)

"Benim hukuki sürecim kartal adliyesindeydi. İlk hakimim gerçekten çok despottu. Sürekli davayı bölüp ameliyat süreçlerine dair zorlayıcı ve kötü bir dil kullanarak yönlendirmeler yapıyordu. Bizim hukukta çok fazla açık var. Hakimin kanun koyucu olduğu bir ülke. Mesela benzer bir sürü dava hakim kaynaklı çok farklı ilerliyor. Onun için de sürekli böyle gard almak zorunda kaldım. Çok şükür çok uzun sürmedi. 2 yıl içinde hakimim değiştiği için kimliğimi çabucak alabildim. Ama bu alanda çok fazla sıkıntı yaşıyoruz."(T9)

"Askerlik şubesine gittiğimde biraz tepki aldım. Askerlik yapamadığımı dile getirdiğimde insanlar tepki gösteriyor. Neden yapamıyorsun falan gibi sorguluyorlar. Bu konuyla ilgili psikologla görüşmem oldu, bunun kararını o verdi. Psikolog gayet olumlu davrandı, istediğim sonuçları elde ettim. Fakat orada çalışan memurlar tarafından eleştirildim." (G4)

B3 ve T10 kodlu katılımcıların ifadeleri ise sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık görevlilerinin söylemlerine ilişkin olup şöyledir;

"Bundan birkaç ay önce kadın bir partnerim varken birlikte kadın doğum randevusuna gittik. Onun geçmiş döneminde HPV pozitif öyküsü vardı. Ama HPV'nin bir yıl içinde vücuttan kendi kendine atılabilen veya tedaviye olumlu yanıt verebilen türleri mevcut. O test yaptırdı. Testin sonucunu beklerken ben de test yaptırmak için kendimi açıklamaya çalışıyorum oradaki görevliye. Ben de test yaptırmak istediğimi dile getiriyorum. Riskli bir birlikteliğim oldu diyerek. Karşımdaki kişi şöyle bir soru sordu mesela, 'Erkeklerde HPV tespit eden bir test kiti veya bir test yöntemi yok ki, nasıl riskli bir birlikteliğin olduğunu düşünüyorsun?' Dedim ki, bir kadınla beraberim ve birlikte olduğum kadının geçmiş hayatında HPV öyküsü var. Bunun ardına odadaki on saniyelik sessizliği ve test yapamayız gibi bir cevap aldığımı hatırlıyorum. Sonuç itibariyle başka bir özel klinikte test yaptırdım. İkimiz de negatif çıktık. Sonuç tatlıya bağlandı ama biz sağlık hizmetine erişimde bile yöneliminin etkisini hissedebiliyoruz açıkçası." (B3)

"Hastanede doktorlardan dolayı bir sıkıntı yaşamadım. Zaten doktorlar kayıtlarımızdan görebiliyor sanırım. Size nasıl hitap etmemizi istersiniz diye şeklinde bir soruyla da karşılaştığım oluyor. Bu sevindirici. Ayrıca sizin çalışmanızda da bu ibare geçiyordu ve incelikli bir düşünce teşekkür ederim. Ama bazı meraklı hemşirelerimizin soruları rahatsız edici olabiliyor. İğne vurdurmaya gittiğim zamanlarda 'ne zamandan beri kullanıyorsun, hiç değişmeyi düşünmedin mi, neden karşı cins hormonu almıyorsun' gibi sorular soruyorlar ve ciddi manada rahatsızlık duyuyordum." (T10)

Ayrıca trans bireylerden T5 kodlu katılımcının ifadesinde yaşadığı olumsuzluk "deadname ile karşılaşma" olarak görülmektedir. T5 kodlu katılımcı ifadesi şöyledir;

"Şu an mesela kimlikte ismim değişti, isim değişikliği oldu ama hâlâ bazı bankalarda, bir yerlerde eski ismim çıkabiliyor bir kere yıllar önce gittiğim bir hastanede tekrar işlem yaptırırken eski ismimle karşılaşa biliyorum. Böyle şeyler yaşayabiliyorum."

Mesela en son sigortam başlayacaktı, şu an çalıştığım yerde o zaman parantez içinde eski ismim çıkmıştı. Sigorta geçmiş kayıtlarında." (T5)

Öte yandan kamusal prosedürlerde herhangi bir sorunla karşılaşmadığını, bir olumsuzluk yaşamadığını belirten bazı katılımcıların ifadeleri şöyledir;

"Hayır yok, eğer trans kadın veya trans erkek olsaydım kesin olurdu diye düşünüyorum. Onlar bizden çok daha fazla sorunla karşılaşıyorlar. " (B4)

"Şuan için benim yok. Ama birlikteliğini resmiyete taşımak isteyen arkadaşlarım var lezbiyen olan. Fakat ülkemizde bu mümkün değil. Yasal olarak yaşamış oldukları bir zorluk aslında." (B5)

"Hayır hiç sorun yaşamadım. Çünkü cinsel kimliğimle ilgili kamusal bir yerde işim olduğunda bundan bahsetmedim. İnsanlar bana heteroseksüelim demiyorsa ben de cinsel kimliğimi, yönelimimi paylaşmak zorunda değilim. Paylaşısam belki de sorun yaşardım bilmiyorum." (G2)

Sağlık hizmetlerinden yararlanırken bir olumsuzluk yaşamadığını belirten bazı katılımcı ifadelerinde ise sağlık hizmetlerinin pahalılığına değinildiği görülmektedir. İlgili katılımcı ifadeleri şunlardır;

"Sağlık hizmetlerinin çok pahalı olması dışında herhangi bir sorun yaşamıyorum" (G1)

"Benim sağlık sigortam olmadığı için yabancılar şubesine gidiyorum ve ücretli muayene yaptırıyorum. Bu noktada maddi olarak zorluk yaşıyorum. Cinsel yönelimimle veya kimliğimle ilgili herhangi bir zorluk yaşamıyorum." (G3)

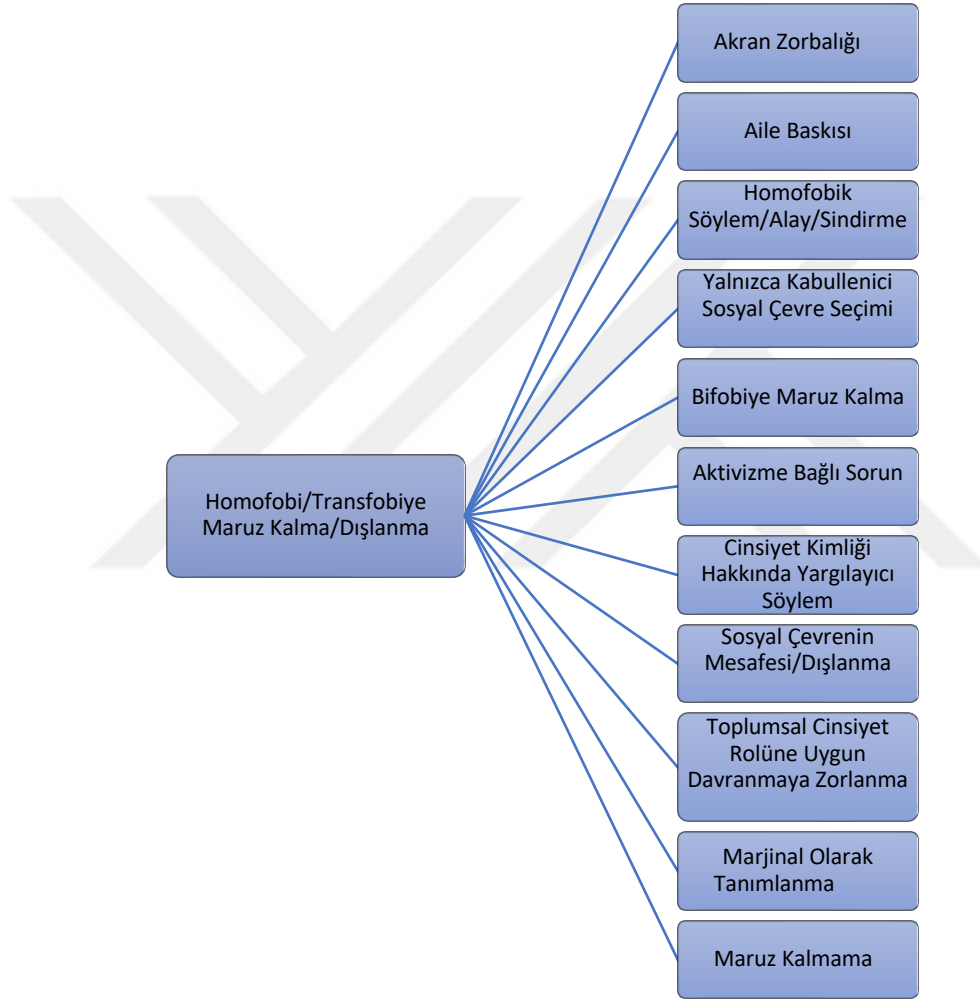
Öte yandan B2 kodlu katılımcı cinsel yöneliminden kaynaklı yaşadığı bir dışlanma ya da sorun olmadığını ancak rahatsız olduğu “hemcinsi ile partner olarak kabul görmeme” unsurunu şöyle dile getirmiştir;

"Şu an için partnerimle birlikte yaşadığım bir sıkıntı yok ama sorun şu ki, sosyalleşebileceğiniz bir ortamda veya resmi olabileceğiniz bir ortamda hiçbir zaman sizin partneriniz kabul görmüyor. Eşli bir toplantıya veya davete gidiyorsanız o sizin eşiniz olmuyor arkadaşınızı yanınızda götürmüş oluyorsunuz. Toplum içinde en çok yaşadığım sorun bu galiba. Ve bunu

sistemin bir sorunu olarak düşünüyorum. Bizim mevzuat ve anayasamızın sorunu olarak düşünüyorum. Bir çift olarak kadın ve erkek değilsen hiçbir şeysin. Ben böyle düşünüyorum." (B2)

4.6. LGBT Bireylerin Sosyal Hayatta Karşılaştıkları Ayrımcılık/Dışlanma/Baskıya İlişkin Bulgular

Katılımcıların sosyal hayatta karşılaştıkları ayrımcılık/dışlanma/baskı unsurları ve yaşantılarına dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.6.1. de gösterilmiştir.

Şekil 4.6.1. LGBT Bireylerin Sosyal Hayatta Karşılaştıkları Ayrımcılık/ Dışlanma/ Baskıya İlişkin Kavramlar

LGBT bireylerin sosyal hayatlarında maruz kaldıkları ayrımcılık, dışlanma, baskı unsurları katılımcı yanıtlarının ilgili bölümlerinin incelenmesinde “homofobiye/transfobiye maruz kalma” olarak temalandırılmıştır. Temaya ilişkin “cinsiyet kimliği hakkında yargılayıcı söylem”, “aktivizme bağlı sorun”, “toplumsal cinsiyet rolüne uygun davranmaya zorlanma” ve “sosyal çevrenin uzaklaşması” gibi dışlanma ve baskı unsurları görülmektedir. Katılımcıların ifadelerinde en sık rastlanan olumsuzluğun “homofobik söylem/alay/sindirime”

olarak belirtildiği görülmektedir. Akran zorbalığını da içinde barındıran söz konusu unsura ilişkin katılımcı ifadelerinden bazıları şöyledir;

"Sen bir erkeksin ama kız gibisin gibi acımasız şeyler söylüyorlardı. Şu anda hala daha liseden görüştüğüm arkadaşlar dalga geçiyorlar ama umursamıyorum." (G3)

"Buna dair akran zorbalığım oldu çocukluk yaşantımda. Zira yaşadığım yerde beni dövecekleri, öldürecekleri korkusuyla sokaklarda hep tedirgin oluyordum. Çalıştığım iş yerlerinde açtım. Nefret söylemine, ayrımcılığa değil de şakayla karışık bir şeyler söyleyenler oluyordu. Gülp geçiyordum. Çünkü artık ya derimiz kalınlaşmıştı ya da o insanlardan bize zarar gelmeyeceğini anlamıştık." (G5)

G3 kodlu katılımcı cinsel yönelimi ile ilgili en çok ailesi tarafından baskıya maruz kaldığını belirtirken *"Sen bir erkeksin ama kız gibisin gibi acımasız şeyler söylüyorlardı. Şu anda hala daha liseden görüştüğüm arkadaşlar dalga geçiyorlar ama umursamıyorum."* ifadesiyle akran zorbalığı yaşadığını da belirtmiştir.

B5 kodlu katılımcı dışlanma ve baskıya maruz kalmadığını *"Hayır, çok yakın çevremle paylaştım zaten..."* ifadesiyle kabullenici sosyal çevre dışında gizli tuttuğunu belirtmiştir.

Sosyal dışlanmaya ilişkin olarak marjinalite tanımından bahseden T5 kodlu katılımcı ifadesi şöyledir;

"...marjinalite olarak tanımlıyorlar, farklılık olarak görüyorlar ve çevrelerinde sizi bulundurmamak istiyorlar. Ama bunun böyle bir şey olmadığını da onlara anlatabilecek bir konumda olmuyorsun zaten. İster istemez onlar tarafından bilinçli ya da bilinçsiz birçok dışlanmaya maruz kalıyoruz." (T5)

T6 kodlu katılımcının *"Lisede futsal takımında oynuyordum. Hocamın beni direk yedeğe atması, sürekli saçlarını uzatacağın diye baskı yapması ve beni dışlamasını cevap olarak verebilirim."* şeklindeki ifadesinde ise toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranmaya zorlandığı görülmektedir.

Sosyal ayrımcılığa, baskıya veya dışlanmaya maruz kalmadığının belirten T1, T2, T3, T4, T7, B2 ve B4 kodlu katılımcılardan T1 *"Sesim ve dış görünüşüm tamamen değişene"*

kadar pek dışarı çıkmazdım. Sırf şu anki kimliğimi belli ettiğinden dolayı o yüzden öyle bir durumla karşılaşmadım açıkçası.” şeklinde ifade ederken, B2 kodlu katılımcı “*Kişisel olarak maruz kalmadım. Ama buna yakın bir konuşmayı çok ortalama bir şekilde kendimden bile bahsetmeden en yakınım olan babamdan bile “Sen de ibne misin? ” gibi söylemini üniversite yıllarında duydum.*” olarak cevap vermiştir.

4.7. LGBT Bireylerin Birliktelik Kurmak veya Sosyalleşmek İçin Kullandıkları Platformlara İlişkin Bulgular

Katılımcıların “birliktelik kurmak veya sosyalleşmek için kullandıkları dijital platformlar dair ifadelerin genelinden elde edilen bilgilere bakıldığında dört katılımcı dışındaki diğer tüm katılımcıların dijital platform kullandığını ifade etmiştir.

LGBT bireylerin birliktelik kurmak veya sosyalleşmek için kullandıkları dijital platformlara ilişkin yanıtlarına bakıldığında herhangi bir platform kullanmadığını ifade eden T5, T8, T9 ve B2 kodlu katılımcılar kullanmama gerekçelerini yüz yüze tanışmayı tercih ettikleri, bu konuda gelenekçi bir insan oldukları şeklinde ifade etmişlerdir. Katılımcıların birliktelik kurmak veya sosyalleşmek için kullandıkları platformların Wapa, Hornet, Tinder, Grindr, Connected2me ve Bumble gibi uygulamalar olduğu görülmüştür.

Bir platform kullandığını ifade edilen katılımcılardan birçoğu birden fazla platform kullandığını ifade etmiştir. Örnek katılımcı ifadeleri şunlardır;

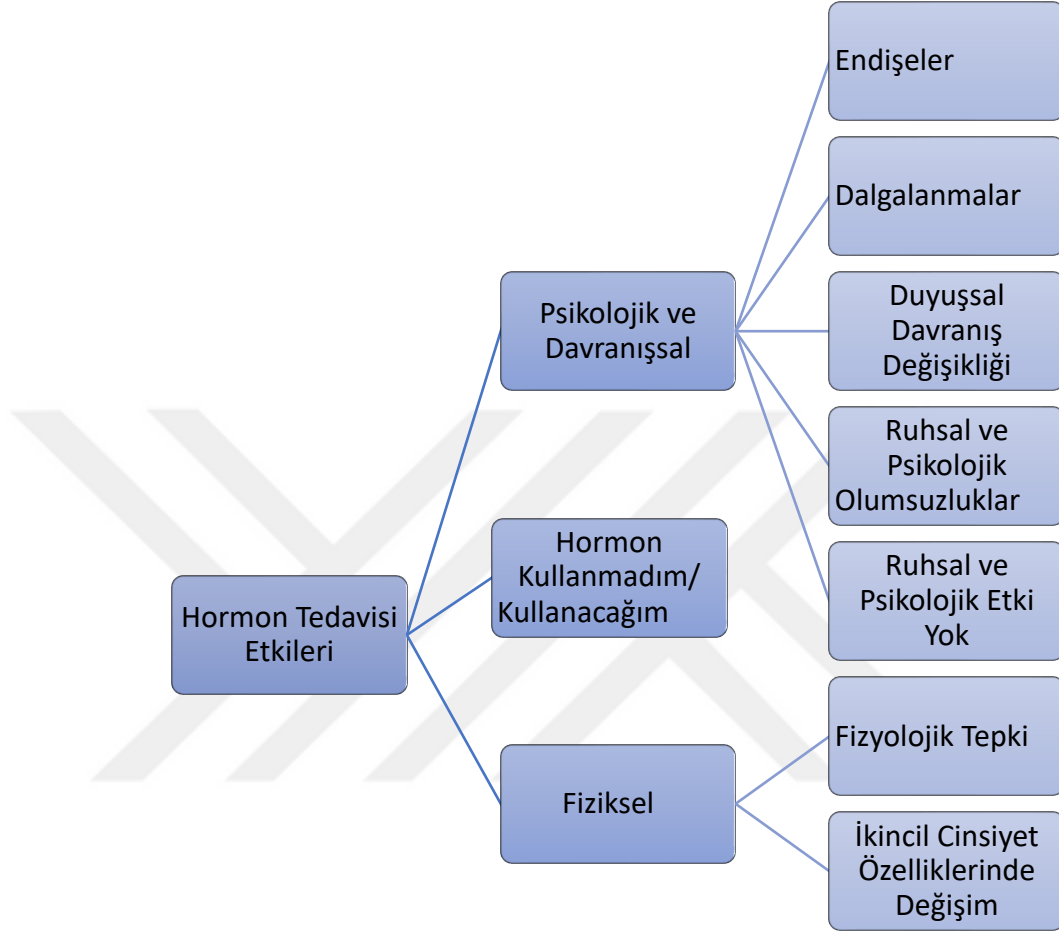
"Tinder kullandım daha önce wapa uygulaması kullandım bir de."(T3)

"Var. Genel olarak eşcinsel ya da biseksüel kadınların kullandığı bir uygulama Wapa. Cinsel kimliğimiz ve yönelimimize dair her koşulda açık yaşayamadığımız için bu tarz platformlar illa kullanılıyor." (B3)

"Yani sana şöyle söyleyeyim, eğer yok diyen varsa nerede, kimleri nasıl buluyorlarsa bana da söylesinler çabuk lütfen beni de tanıştırsın. Zaten imkansız yani kullanmamak. Şu an kullanmıyor olabilir ama Türkiye’de yaşıyoruz yani nihayetinde, başka nerede tanışacaklar. Kullandığım platformlar vardı ve hala daha var. Hornet, tinder, grinder, bumble kullandım." (B6)

4.8. Trans Bireylerin Hormon Tedavisi Sürecinde Yaşadığı Değişimlere İlişkin Bulgular

Katılımcılardan trans olan bireylerin hormon tedavisi sürecinde yaşadığı değişimlere dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.8.1. de gösterilmiştir.

Şekil 4.8.1. Trans Bireylerin Hormon Tedavisi Sürecinde Yaşadığı Değişimler

Araştırmanın katılımcılarından 10'unu kapsayan “trans bireylerde hormon replasman tedavisi” süreciyle ilgili bireylerin yaşadıkları değişimler konusundaki ifadeleri incelendiğinde T3 kodlu katılımcının henüz hormon replasman tedavisi almadığını ancak alacağını belirttiği ve alamayışının nedenini ise Covid-19 pandemisiyle birlikte yaşadığı maddi yetersizlikler olduğunu ifade etmiştir.

Öte yandan hormon replasman tedavisi alan 9 katılımcının belirttikleri değişim ve etkiler “psikolojik dalgalanmalar/endişeler”, “duyuşsal davranış değişikliği”, “fizyolojik tepkiler”, “sinir-öfke artışı” ve “ikincil cinsiyet özelliklerinde değişim” olarak ifade edilebilir.

T2, T4 ve T8 kodlu katılımcılar hormon replasman tedavisi sürecinde yaşadıklarına ilişkin olarak yalnızca ikincil cinsiyet özelliklerinde meydana gelen değişimlerden bahsetmişler herhangi bir ruhsal veya psikolojik etki yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

"Sesimde kalınlaşmalar oldu diyebilirim. Önceden de tiz bir sesim yoktu ama hormonla beraber kalınlaştı. Dış görünüşümde çok büyük bir değişiklik olmadı. Alnım biraz daha açıldı, daha çok erkek yüzüne büründü yüzüm. Ruh sağlığımla ilgili bu süreçten dolayı hiçbir şekilde etkilendim diyemem. Öfke, sinir, kaygı, stres gibi şeyler yaşamadım." (T2)

"Fiziksel olarak değişimimden bahsetmek istiyorum. Sakallarım çıkmaya başladı. Vücudumdaki kıllar arttı, kas kitlem genişledi. Tabii bu yeme içmeye de bağlı olarak oluyor. Bunların yanında sesim kalınlaştı. Yüz tipim değişti. Onun dışında hormonun bana çok bir etkisi olmadı. Zaman zaman ateş basmaları ve terlemem oluyor. Onun dışında libido artış olmuştu. Belli bir süre sonra zaten her şey stabil hale geliyor." (T4)

T1 kodlu katılımcı *"Ama hormon tedavisine başladıktan bir sene sonrasına kadar sinirim had safhadaydı diyebilirim."* diyerek T4, T6, T7 ve T9 kodlu katılımcılarından da belirttiği gibi sinir-öfke artışı yaşadığını belirtmiş ve *"...psikolojik olarak kötüydüm. Ruhsal açıdan da kötüydüm ama."* ifadesiyle de ruhsal ve psikolojik olumsuzluklar yaşadığına değinmiştir.

T10 kodlu katılımcı ise hormon replasman tedavisi sürecinin etkilerine ilişkin *"Ben 30 günde bir iğne oluyorum, ilk on beş günü gergin oluyorum son on beş günü biraz daha yumuşamış oluyorum."* cümlesiyle psikolojik dalgalanmalar yaşadığını; *"ki farklı hormon vücut içerisinde birbiriyle savaş veriyor. Vücudum çok fazla yoruluyor, kas ağrılarım çok oluyor. Ergenlikte yaşadığımız gibi olayları yaşıyoruz ama bir anlamda kadınların menopozda yaşadıklarını yaşıyoruz."* şeklindeki ifadesiyle fizyolojik tepkiler yaşadığını bunun yanında duygusal olarak da etkilendiğini belirtmiştir. T9 kodlu katılımcının duyuşsal davranış değişikliğine ilişkin ifadesi ise şöyledir;

"Bir önceki bedenimdeki hormonların bana hissettirdikleri ile şimdikiler gerçekten çok farklı. Hani hep okuyorduk, konuşuyorduk. Biz gibi insanlarla bir şekilde iletişime geçmeye çalışıyordum. Nasıl oldu, süreç nasıldı diye. Kadın ve erkek beyni tamamen hormonlarla alakalı olarak olaylar karşısında farklı olabiliyor bence. Taşıdığımız hormonlar

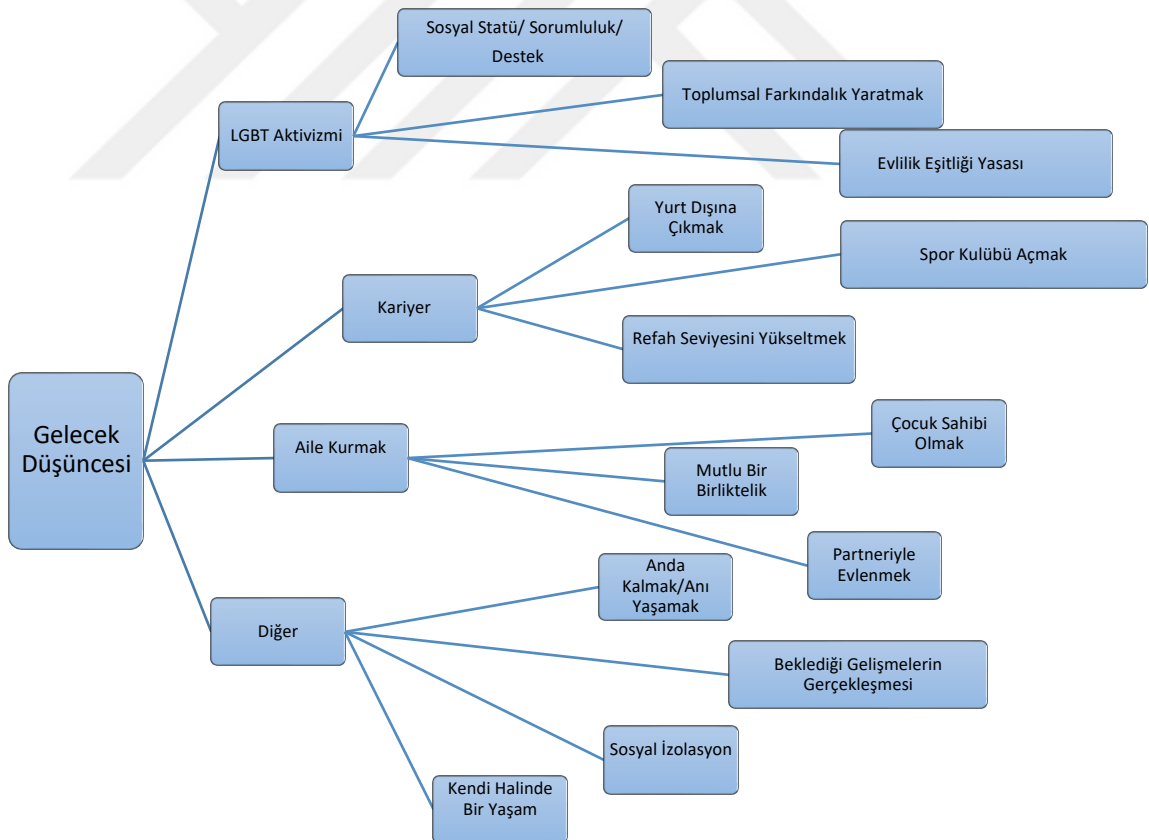
gerçekten bizim düşüncelerimizi çok etkiliyor. Eskiden mesela ben çok içine kapanık çok duygusal ve kimseyle bir şey paylaşmayan biriydim. Şimdi görüldüğüm gibiyim ve bu özgürlük alanımı genişleten bir durum olarak geri döndü bana. Kısa sürede bu kadar rahat edebileceğimi hiç düşünmemiştim."(T9)

T6 kodlu katılımcının psikolojik endişeler yaşadığının göstergesi olan ifadesi ise şöyledir;

"Hormon tedavisine başladıktan sonra çok sık bir şekilde rüya görmeye başladım. Bazılarında cehennemde yanarken, bazılarında ise, bir tarafta eski bir tarafta yeni bedenim vardı. Böyle rüyalar görmeye başlamıştım." (T6)

4.9. LGBT Bireylerin Geleceğe Dair Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların geleceğe dair düşüncelerine ilişkin ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar dair ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar Şekil 4.9.1. de gösterilmiştir.

Şekil 4.9.1. LGBT Bireylerin Geleceğe Dair Düşünceleri

Katılımcı LGBT bireylerin geleceğe ilişkin düşüncelerine bakıldığında T8, B3, B5 ve G2 kodlu katılımcıların gelecek düşüncesinden ziyade “anda kalmak/anı yaşamak” çerçevesinde yanıtlar verdiği görülmektedir. T8 kodlu katılımcı *"Artık anda kalmak, anı yaşamak istiyorum."* şeklinde yanıt vermiştir. B3 kodlu katılımcının ise “anda kalmak/anı yaşamak” ifadesiyle birlikte T2, T6 ve B1 kodlu katılımcılarla beraber kariyerine odaklanmak, kariyer yapmak düşüncesi olduğu görülmektedir.

Kariyer düşüncesini belirten katılımcılardan T6 kodlu katılımcı *"Öncelikle mesleki anlamda iyi bir kariyer elde etmek istiyorum. Topluma medya yoluyla LGBT'yi anlatmak ve insanların bakış açısını değiştirmek istiyorum. Bunu belgeseller veya haberler yoluyla yaparak toplumun bu konuda bilgilenmesini sağlamak istiyorum. Ve gelecekte baba olmak istiyorum."* ifadesiyle G3 kodlu katılımcının da belirttiği toplumsal farkındalık yaratmak ve LGBT aktivizmine de değinmiştir. B2 ve G3 kodlu katılımcılar sosyal statü/sorumluluk/destek konusunda amaçları olduğunu belirtmişlerdir. B2 kodlu katılımcının ifadesi şöyledir;

"Geleceğe yönelik düşüncelerim şu an günü kurtarmaya yönelik gibi ama en nihayetinde siyasette biraz daha aktif olup görünür bir insan olmak istiyorum. Bu nasıl bir süreç olur, beni ne bekler bilmiyorum ama daha görünür kimliği olan, gerçekten toplumun korunması gereken sınıflarına daha koruyucu yaklaşabilecek ve bunun için sorumluluk alabilecek bir yerde olmak istiyorum." (B2)

Katılımcıların büyük çoğunluğunun (T3, T6, T9, G1, G3) ifadelerinde evlenmek, aile kurmak, çocuk sahibi olmak gibi isteklere rastlanırken, G1 kodlu katılımcı *"En büyük hayalim evlilik eşitliğini yasa tasarısı olarak meclise sunmak. Hatta böyle pembe kalemle gidip yasayı imzalatmak."* ifadesiyle evlilik eşitliği yasasına değinmiştir. B4 ve B6 kodlu katılımcılar ise daha konforlu ve açık bir yaşam için yurt dışına çıkmak istediklerini belirtmişlerdir.

T5, T7 ve T10 kodlu katılımcılar kendi halinde bir yaşam sürmek istediklerini dile getirmişler ve T7 kodlu katılımcı *"Ya dağ başına yerleşmek istiyorum insanlardan uzak olmak istiyorum. İnsanları hiç sevmiyorum. Doğayı çok seviyorum."* ifadesiyle sosyal izolasyon istediğini belirtmiştir.

5.TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı farklı cinsel yönelimi olan bireylerin açılma yaşantılarını bütüncül bir bakış açısıyla ve ayrıntılı biçimde betimlemektir. Araştırmada toplumda dışlanmaya ve baskıya maruz kalan farklı cinsel yönelimi olan bireylerin yaşadıkları sorunları açığa çıkarmanın yanı sıra sosyal destek unsurlarının neler olduğunu ortaya koymak açısından da önem taşımaktadır. Bu çalışma toplumsal normlar dahilinde olanlar ve toplumsal normun dışında kalanlara ilişkin bir analiz niteliğindedir. Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular ve benzer nitelikteki araştırmalar karşılaştırılacaktır.

5.1.LGBT’lerin Aile Yaşantıları ve Erken Çocukluk Dönemi Yaşantılarına Dair Bulguların Değerlendirilmesi

Katılımcıların aile yaşantıları ve erken çocukluk dönemi yaşantılarına dair bilgiler, ebeveyn özellikleri, kardeş sayısı, bireyin yetiştiği ailenin görüşü ve yaşam biçimi anlaşarak cevaplanmıştır. Katılımcılar aile yapılarını; açık görüşlü, muhafazakâr, standart, seküler, hoşgörülü, baskıcı ve baskıcı olmayan kelimelerle destekleyerek tanımlamışlardır. Kabacaoğlu (2015)’nın yaptığı çalışmada da pek çok katılımcının ailesinde ve arkadaş çevresinde özgürlükçü ve açık görüşlü kimselerin bulunduğu ortaya konmuştur. Ancak buna rağmen konu eşcinsellik olduğunda hoşgörü ortamından söz edilememektedir.

Bu araştırmada katılımcılar erken çocukluk dönemine dair yaşantılarını ise olumlu manada, sosyal/girişken, ortalama bir çocukluk, mutlu, güzel geçirilen bir çocukluk olarak ifade ederken, olumsuz manada, kötü bir çocukluk, toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuz bir çocukluk, ebeveyn tarafından yönlendirilen bir çocukluk ve travmatik bir çocukluk olarak da ifade etmişlerdir. Uluyol (2015)’un yaptığı çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Küçük yaşlardan itibaren hem aileleri hem akranları tarafından belli noktalarda zorbalığa uğramışlar ve travmatik yaşam deneyimine maruz kalmışlardır.

5.2. Cinsel Yönelim Farkındalığına Dair Bulguların Değerlendirilmesi

Bu araştırmada katılımcıların cinsel yönelim farkındalığına dair sonuçlara ulaşılması adına nasıl ve ne zaman keşfettikleri, kabullenme ve açılma süreçlerinde yaşadıkları deneyimler sorulmuştur. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcıların cevapları birbirinden farklılık göstermiştir. Kimisinin çocukluk çağında, kimisinin ergenlik çağında ya da üniversite yıllarında keşfettiklerine dair sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcılar toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuz bir çocukluk geçirmiş olduklarına, hemcinslerine karşı duydukları

ilgiye ve atanmış bedenlerine dair duydukları rahatsızlıklarına dair yaşam deneyimlerini paylaşmışlardır. Katılımcılarının ifadelerine göre cinsel yönelimlerini keşfetmelerini sağlayan unsurların çeşitli olduğu görülmektedir. Ayrıca kabullenme ve açılmaları ise uzunca bir süreç olarak değerlendirilebilir. Gürkan (2022)'ın yapmış olduğu çalışmada ise "LGBT birey olduğunuzu ne zaman fark ettiniz?" sorusunun umutsuzluk, anksiyete ve mutluluk düzeyleri ile ilişkisi incelenmiştir. Fakat bu soru geçmişe yönelik bir soru olması sebebiyle ve kişilerin keşfetme süreçlerine dair yaşadıkları zamanda soruların anlamlı bir farklılık olacağı, bu sebepten şimdiki zaman içerisinde anlamlı bir ölçümlemenin doğru olamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ilişkinin bireylerin keşif sürecinde yapıldığında daha anlamlı olacağı düşünülmüştür. Kabacaoğlu (2015)'nin yaptığı çalışmada ise katılımcıların cinsel yönelimlerine dair sorgulamaları genellikle ergenlik dönemlerinde yaşadıkları görülmüştür.

Çalışmada katılımcıların açılma yaşantılarına dair ifadeleri incelendiğinde; bir açılma süreci yaşamadıklarını belirtmişler ve bu duruma aile yapılarının neden olduğunu gerekçe göstermişlerdir. Açılma yaşantısı olan katılımcıların ise genel olarak aldıkları ilk tepkilerin olumsuz yönde olduğu görülmüştür. Katılımcılar aile bireylerinin ilk raddede şok yaşadıklarını, kabul etmediklerini, kendilerinin hasta olabileceğine dair düşüncelerinin olduğu ve bazı katılımcılar aile bağlarının koptuğunu ifade etmişlerdir. Genel literatür taramasına bakıldığında ise bu konuyla ilgili birkaç çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Çalışkan (2019)'ın yaptığı araştırmada açılma sürecinde genel olarak çekirdek ailelerin verdiği tepkilerde şok tepkisi gözlemlenirken kabullenme süreçleri farklılık göstermiş hatta bazı aileler kabullenmemiştir. Kardeş tepkileri ise anne/babaya kıyasla daha olumlu olmuştur. Buna karşın LGBT'lerin açılma sürecini en rahat atlattıkları çevre ise sosyal çevreleri olurken ilk açıldıkları kişinin yakın arkadaşları olduğu görülmüştür. Kara (2022)'nin yapmış olduğu çalışmada ise açılma yaşantısına dair davranışın olumlu yönünü artırmaya yönelik olarak ön test-son test modeline uygun grup çalışması yürütülmüş ve ölçümleri yapılmıştır. İlk etapta katılımcılar açılma yaşantılarına dair duygu ve düşüncelerinin onlar için ne ifade ettiği sorulduğunda ve "eğlenceli, bütünleştirici, kendimi gerçekleştirmek, özel hayata müdahale" şeklinde ifade etmiş, grup çalışmasının onuncu oturumunda ise bu soru tekrar sorulduğunda "kendin olmak, güvenli alan, eski defterleri kurcalama, özgür olmak" şeklinde ifade etmişlerdir.

5.3. LGBT Bireylerin Sosyal Destek Mekanizmalarına İlişkin Bulguların

Değerlendirilmesi

Araştırmada LGBT bireylerin sosyal destek mekanizmalarının ortaya çıkarılması aynı zamanda çalışmanın amaçlarından da bir tanesidir ve bu açıdan önem taşımaktadır. Katılımcılar ailelerinden ve sosyal çevrelerinden destek gördüklerini ifade ederken bazı katılımcılar hiçbir şekilde sosyal destek unsuru olmadığından söz etmiştir. Araştırmada bazı katılımcılar aile bireyleri veya arkadaş çevresi tarafından kabul görürken bazı katılımcılar ölüm tehditleri aldıklarına dair paylaşımlarda bulunmuştur. Serin (2021)'in yaptığı araştırmada da aile bireylerinin tepkilerine dair benzer bulgulara rastlanmıştır. Ailelerin tepkileri katılımcıların bir kısmına destekleyici olurken bir kısmına ise daha baskıcı bir şekilde devam etmiş hatta ölüm ile tehdit edilmiştir. Kabacaoğlu (2015)'nin yaptığı çalışmada ise açılma sürecinde katılımcıların büyük bir kısmı en büyük desteği arkadaş çevresinden aldıklarını belirtmiştir.

Katılımcıların sosyal destek mekanizması olarak ailelerini belirtmeleri psikolojik olarak iyi oluş hallerini ve açılma süreçlerini olumlu yönde etkilemiştir. Başar (2022)'in yapmış olduğu araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Anne-baba kabulü yüksek olan LGBT bireylerin yaşam doyumları ve psikolojik sağlamlıklarına göre anlamlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır.

5.4. LGBT Bireylerin Kamusal Prosedürler ve Sağlık Hizmetlerinden Faydalanırken

Karşılaştıkları Olumsuz Yaşantılara İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

LGBT'lerin kamusal prosedürler ve sağlık hizmetlerinde karşılaştıkları olumsuz yaşantılara dair ise; herhangi bir zorluk yaşamadığını ifade eden katılımcılar olsa da, sağlık görevlilerinin ve kamu görevlilerinin olumsuz tutumu, kamu görevlisi tarafından hakarete uğrama, resmi kurumlarda kimlik/fiziksel görünüm uyumsuzluğu ile ilgili sorun yaşama, hemcinsinle partner olarak kabul görmeme, resmi kuruluşlarda eski isimle karşılaşma ve işsizlik gibi zorluklara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Çabuk (2010)'un yaptığı, Türkiye'de Tıp Öğrencileri ve Hekimlerin Eşcinsellik Hakkındaki Tutumları ve Gey ve Lezbiyenlerin Sağlık Hizmeti Deneyimleri adlı çalışmada katılımcılarının genelinin eşcinsellik konusunda olumsuz düşünce kalıplarının olduğu ortaya konmuş, sağlık sektöründe çalışan kişilerin bu tutumları karşısında eşcinsel bireylerin sağlık hizmetlerinden faydalanırken mağdur olduğu görülmüştür. Güzel (2017)'in yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcılarının sağlık hizmetlerinden faydalanırken

kendilerini gizledikleri, gizlemedikleri zamanlarda da hizmet alırken problem yaşadıkları görülmüştür. Kınacı (2023)'nın yaptığı çalışmada ise görüşülen 25 kişiden yine benzer bulgular elde edilmiştir. Lezbiyen, gay ve biseksüel katılımcılar dış görünümlerinden dolayı cinsel yönelimlerinin anlaşılmadığını ve bu sayede sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Eydi ve arkadaşlarının (2015) yaptığı araştırmada da LGBT bireylerin dış görünümlerinden herhangi bir şekilde cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimleri anlaşılmıyorsa sağlık alanında bir problem yaşamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bunun yanı sıra trans bireylerde cinsiyet değişim sürecinde yasal mevzuatta boşluklar bulunduğu ilden ile yasal sürecin değişiklik gösterdiği ve bunun sorunlara sebep olduğu ifade edilmiştir.

5.5. LGBT Bireylerin Sosyal Hayatta Karşılaştıkları Ayrımcılık/Dışlanma/Baskıya İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

LGBT'lerin sosyal hayatta karşılaştıkları ayrımcılık/dışlanma/baskıya dair bulgular ise; akran zorbalığı, aile baskısı, homofobik söylemler, alay etme, bifobiye⁴ maruz kalma, aktivizme bağlı sorun yaşama, cinsiyet kimliklerine dair yargılayıcı söylemler, sosyal çevrenin mesafe koyması/dışlaması, marjinal olarak tanımlanma ve toplumsal cinsiyet rolüne uygun davranmaya zorlanma şeklindedir. Bunun yanı sıra hiçbir ayrımcılığa/dışlanmaya/baskıya maruz kalmayan katılımcılar az sayıda da olsa bulunmaktadır. Arayıcı (2019)'nın yaptığı çalışmada LGBT'lerin cinsiyet kimliklerinin toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuz olması problem yaşamalarına sebep olurken iş yaşantısına girmelerinin önüne geçmemiştir. Fakat çalışmanın nitel kısmında iş hayatlarında hakarete uğradıkları ve ayrımcılığa maruz kaldıkları görülmüştür.

Güzel (2017)'in çalışmasında ise medya tarafından gerçekleştirilen sosyal dışlanmadan söz edilmiş ve katılımcılar medyanın ayrıştırıcı ve dışlayıcı bir tavırda olduğunu söylemişlerdir. Yine aynı çalışmada katılımcılar duygusal desteğe ulaşamadıklarını, dışlandıklarını ve bir süre sonra kabuklarına çekildiklerini ifade etmişlerdir.

Yapılan diğer çalışmalarda da ruh sağlığı alanında çalışanların LGBT+ bireylere yönelik tutumları araştırılmıştır. Tuna (2019)'nın yaptığı çalışmada ruh sağlığı çalışanlarının homoseksüellere yönelik olumsuz bir tutuma sahip olmadıkları saptanırken, Yüksel (2016)'in çalışmasında da klinik psikologların homoseksüelliğe ve transseksüelliğe yönelik tutumlarının

⁴ Bifobi, kişinin biseksüel insanlara karşı nefret, korku, önyargı hissetmesi ve ifade etmesine denir.

olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anşin (2022)'in yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuçlar saptanarak ruh sağlığı çalışanlarının homofobi düzeylerinin orta düzey olduğu lezbiyen, gay ve trans bireylere yönelik tutumlarının olumlu olduğu görülmüştür.

5.6. LGBT Bireylerin Birliktelik Kurmak veya Sosyalleşmek İçin Kullandıkları Platformlara İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

LGBT'lerin birliktelik kurmak ve sosyalleşmek için kullandıkları platformlara ilişkin bulgulara bakıldığında; çeşitli isimlere sahip platformların kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılanların tamamına yakınının herhangi bir sosyal platforma üyeliğinin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda LGBT bireyler arasında sosyal medya kullanımının yaygın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Karataş (2021) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılarak, LGBT bireylerin sosyalleşmesi ve başkalarıyla iletişime geçmesinde sosyal medya kullanımının önemli bir potansiyele sahip olduğu, kendini savunmasız ve yalnız hisseden bireylerin yargılanma kaygısı taşımadan başkalarıyla paylaşımda bulunabilme, duygusal yakınlık oluşturabilme ve topluluk bilinci ile hareket edebilmesinde sosyal medyanın önemli bir etkiye sahip olduğu bildirilmektedir.

5.7. Trans Bireylerin Hormon Tedavisi Sürecinde Yaşadığı Değişimlere İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

Trans bireylerin hormon tedavisi ve beden uyum sürecinde yaşadığı değişimlere ilişkin bulgular ise; endişe, ruh halinde dalgalanmalar, duyuşsal davranış değişikliği, ruhsal ve psikolojik olumsuzluklar, fizyolojik tepkiler ve ikincil cinsiyet özelliklerinde değişim şeklinde olduğu görülmüştür. Hormon tedavisinin, cinsiyet değişim sürecine girecek kişinin ruh halini olumlu yönde etkileyen yansımalarının da olduğu, kişinin olmak istediği bedene uyum sürecine dair geleceğe dönük atılan bir adım olması nedeniyle umut etmeyi yeşerttiği düşünülmektedir. Benzer şekilde Hughto ve Reisner (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da; hormon tedavisi üzerinden geçen zamanla birlikte kişilerin depresyon, anksiyete, somatizasyon, kişilerarası duyarlılık belirtilerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmalar meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.8. LGBT Bireylerin Geleceğe Dair Düşüncelerine İlişkin Bulguların Değerlendirilmesi

LGBT'lerin geleceğe dair düşünceleri sorulduğunda ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar ise; toplumsal farkındalık yaratmak, aile kurmak, kendi halinde bir yaşam sürmek, partneriyle birlikteliğini resmiyete dökmek, çocuk sahibi olmak, spor kulübü açmak, yurt dışına çıkmak, kariyerine odaklanmak, LGBT aktivizmi için önayak olmak, anı yaşamak ve

sosyal izolasyondur. Gürkan (2022)'ın yaptığı çalışmada katılımcılara yöneltilen ‘‘Geleceğe dair plan yapıyor musunuz?’’ sorusu umutsuzluk, anksiyete ve mutluluk düzeyleriyle ele alınarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Katılımcıların mutluluk düzeylerinin yüksek olduğu ve geleceğe dair plan yaptıkları fakat buna karşın umutsuzluk düzeylerinin de yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu araştırma, LGBT'lerin açılma yaşantılarını bütüncül bir bakış açısıyla ve ayrıntılı biçimde sosyal hizmet perspektifi ile betimlenmiştir. Çalışma kapsamında yürütülen araştırma sorularına verilen cevaplar, ayrı ayrı analiz edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen kodlar, farklı temalar ile ilişkilendirilmiştir. Ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- LGBT'lerin aile yaşantıları ve erken çocukluk dönemi yaşantılarına dair bilgiler, ebeveyn özellikleri, kardeş sayısı, bireyin yetiştiği ailenin görüşü ve yaşam biçimi anlaşılabilir cevaplanmıştır. Katılımcılar aile yapılarını; açık görüşlü, muhafazakâr, standart, seküler, hoşgörülü, baskıcı ve baskıcı olmayan kelimelerle destekleyerek tanımlamışlardır.
- Katılımcılar erken çocukluk dönemine dair yaşantılarını ise; olumlu manada, sosyal/girişken, ortalama bir çocukluk, mutlu, güzel geçirilen bir çocukluk olarak ifade ederken, olumsuz manada, kötü bir çocukluk, toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuz bir çocukluk, ebeveyn tarafından yönlendirilen bir çocukluk ve travmatik bir çocukluk olarak ifade etmişlerdir.
- Cinsel kimlik ve yönelim farkındalığına dair ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; katılımcıların çocukluk, ergenlik ve üniversite dönemleri olmak üzere farklı dönemlerde farkındalık yaşadıkları, hemcinslerine duydukları ilgi/derin duygusal hisler, toplumsal cinsiyet rollerini reddetme ve cinsel kimlikten bağımsız olarak romantik çekim hissetmeleri neticesinde anlamlandıkları görülmüştür.
- Kabullenme süreçlerinde yaşadıklarına deneyimlere ilişkin soruların bizi ulaştırdığı sonuçlar ise; karşı cinse karşı çekim hissedememe, katılımcıların bireysel olarak yaptıkları araştırmalar, LGBT aktivizmine tanıklık, hemcinsle fiziksel deneyim, psikolojik destek alarak bu süreci yaşamak gibi ifadeler yer almaktadır.
- Açılma süreçlerine dair deneyimlerini paylaşıırken ise; hasta muamelesi görme, açılma sürecinde ülke değiştirme, sosyal çevreyi değiştirme, sosyal dışlanma yaşama, kardeş zorbalığına maruz kalma, süreçte aile bağlarının kopması şeklinde olumsuz yaşam deneyimlerine dair söylemleri olurken, hoşgörü ile karşılanan veya 'açılma süreci' kavramını doğru bulmayan katılımcılar da olmuştur. Katılımcıların aile yaşantıları her birine özel ve farklı olsa da açılma sürecinde

aileler ilk öğrendiklerinde benzer tepkiler vermiş ve kabullenememişlerdir. Bu sebepten katılımcıların ilk raddede aileden gerekli desteği göremediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca birkaç katılımcının ifadesinde ‘‘medyatik örnek’’ aynı olmakla beraber bu unsurun da kabullenme ve açılma sürecine etkisi anlamında önemli olabileceği düşünülmüştür. Bununla beraber cinsiyet değişim süreci yaşayan trans bireylerin aileleriyle ciddi kopuşlar yaşadığı fakat böyle bir sürecin söz konusu olmadığı bireylerde bu denli bir kopuşların yaşanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

- LGBT’lerin sosyal destek mekanizmalarına dair ulaşılan sonuçlar ise; ebeveyn desteği, kardeş desteği, diğer aile bireylerinin desteği ve kabulü, yakın arkadaş desteği ve profesyonel destektir.
- LGBT’lerin kamusal prosedürler ve sağlık hizmetlerinde karşılaştıkları olumsuz yaşantılara dair ise; herhangi bir zorluk yaşamadığını ifade eden katılımcılar olsa da, sağlık görevlilerinin ve kamu görevlilerinin olumsuz tutumu, kamu görevlisi tarafından hakarete uğrama, resmi kurumlarda kimlik/fiziksel görünüm uyumsuzluğu ile ilgili sorun yaşama, hemcinsinle partner olarak kabul görmeme, resmi kuruluşlarda eski isimle karşılaşma ve işsizlik gibi zorluklara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Bunun yanı sıra trans bireylerde cinsiyet değişim sürecinde yasal mevzuatta boşluklar bulunduğu ilden ile yasal sürecin değişiklik gösterdiği ve bunun sorunlara sebep olduğu ifade edilmiştir.

- LGBT’lerin sosyal hayatta karşılaştıkları ayrımcılık/dışlanma/baskıya dair bulgular ise; akran zorbalığı, aile baskısı, homofobik söylemler, alay etme, bifobiye maruz kalma, aktivizme bağlı sorun yaşama, cinsiyet kimliklerine dair yargılayıcı söylemler, sosyal çevrenin mesafe koyması/dışlaması, marjinal olarak tanımlanma ve toplumsal cinsiyet rolüne uygun davranmaya zorlanma şeklindedir. Bunun yanı sıra hiçbir ayrımcılığa/dışlanmaya/baskıya maruz kalmayan katılımcılar az sayıda da bulunmaktadır.
- LGBT’lerin birliktelik kurmak ve sosyalleşmek için kullandıkları platformlara ilişkin sonuçlar ise; neredeyse tüm katılımcıların sosyal medya platformu kullandığı yönündedir.
- Trans bireylerin hormon tedavisi ve beden uyum sürecinde yaşadığı değişimlere ilişkin bulgular ise; endişeler, ruh halinde dalgalanmalar, duygusal davranış

değişikliği, ruhsal ve psikolojik olumsuzluklar, fizyolojik tepkiler ve ikincil cinsiyet özelliklerinde değişim şeklinde olduğu görülmüştür.

- LGBT'lerin geleceğe dair düşünceleri sorulduğunda ifadelerin genelinden elde edilen kavramlar ise; toplumsal farkındalık yaratmak, aile kurmak, kendi halinde bir yaşam sürmek, partneriyle birlikteliğini resmiyete dökmek, çocuk sahibi olmak, spor kulübü açmak, yurt dışına çıkmak, kariyerine odaklanmak, LGBT aktivizmi için önayak olmak, anı yaşamak ve sosyal izolasyondur.

6.2. Öneriler

Bulunan sonuçlar ışığında diyebiliriz ki; katılımcıların yaşam deneyimleri bazı süreç ve durumlarda benzerlik gösterse de her bir katılımcının aile ve çocukluk yaşantılarının, zorlantılarının, açılma ve kabullenme yaşantılarının ve kişisel deneyimlerinin biricik ve birbirinden farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm bunlardan çıkarımla, birey, aile ve toplum temel alınarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

6.2.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Alanyazına bakıldığında cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve LGBT ile ilgili yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. LGBT bireylerin sorunlarının tespit edilebilmesi ve çözüm sağlanabilmesi adına araştırmacılara bu konuya eğilmeleri önerilmektedir.
- Sosyal hizmet, sosyal adalet ve insan haklarını odak noktasına alan bir disiplindir ve LGBT bireylerle çalışma alanları düşünüldüğünde büyük önem taşımaktadır. Fakat sosyal hizmet alanında bu konuya dair yapılan çalışmalar sayılabilecek kadar az bulunmaktadır. Sosyal hizmet, yaşanan sorunların çözümünde rol oynadığı kadar bu sorunların temelde nedenlerini de ortaya çıkarmayı hedefler. Bu nedenle araştırmacılara sosyal hizmet temelinde de bu konuya ilgi göstermeleri önerilmektedir.
- Çalışma esnasında LGBT bireylerle yapılan görüşmeler değerlendirildiğinde yaşam boyu karşılaştıkları sorunlar olabileceği görülmüştür. Buradan yola çıkılarak psikolojik olarak iyilik hallerinin artırılabilmesi adına kişilerin kendine yardım becerileri edinebilmeleri ve yaşam boyu uygulayabilmeleri için bir müdahale yaklaşımı geliştirilebilir.

6.2.2. Uygulayıcılara yönelik öneriler

- Katılımcıların erken çocukluk yaşantılarına dair deneyimlerine bakıldığında, bu süreçlerde yaşanmış olan zorlukların kendilerindeki ve ailelerindeki bilgi

eksikliğinden de kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sebeple alanda/sahada olan ruh sağlığı çalışanlarının LGBT konusunda halka açık alanlarda (pazar yeri, meydanlar vb.) farkındalık/bilgilendirme çalışmaları yapmaları ve aile bireylerine ulaşılabilecekleri kurum ve kuruluşlarda (halk eğitim merkezleri, kuran kursları, resmi kurum ve kuruluşların tümü) aile temelli eğitimler vermeleri farkındalık artırma noktasında önerilmektedir.

6.2.3. Politika ve sosyal hizmetlere dair öneriler

- Bireyin cinsel yönelimini keşfetme ve anlamlandırma süreci; katılımcıların kendisini “‘tuhaf hissetmesi, bu dünyada yalnızım” düşüncesinin ağır basmasıyla da karşımıza çıkmıştır. Bu sebeple kişilerin farkındalığını artırmak amacıyla eğitim hayatında cinsel kimlik farkındalığına dayalı temel düzeyde eğitim verilmelidir.
- Katılımcıların cinsel yönelimlerini keşfetme ve kabullenme süreçlerinde sıklıkla ifade ettikleri bir diğer unsur ‘medyatik örnek’ olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan hareketle kişilerin süreçlerini anlamlandırmaları adına kendilerine örnek teşkil edecek bir kişinin olması birey ve toplumun bilinçlenmesine iyi örnek olarak görülmüştür. Bu sebeple bu süreçleri yaşayan ve halka mal olmuş kişilere daha çok ulaşılmasının LGBT alanına yarar sağlayacağı düşünülmektedir.
- LGBT’lerin geleceğe dair düşüncelerinden yola çıkılarak; aralarında evlenmek, çocuk sahibi olmak, LGBT aktivizminin öncüsü olmak gibi sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcıların istek ve hayallerinin ülke genelinde konuşulur bir halde olması adına meclis yasama çalışmalarında LGBT’lerin düşüncelerine yer verilebilir.
- Toplumsal farkındalığı artırmak için de medya desteği alınmalı, bilgilendirici afişler ve reklamlar yaygınlaştırılmalıdır.
- Cinsiyet değişim süreçlerinin ülke genelinde farklılık göstermesi ve yasal mevzuata dair yaşamış oldukları sorunların çözümüne ilişkin ise yasal önlemlerin alınarak bürokratik çıkmazların çözülüp tüm illerde birlik sağlanmalıdır. Zira konu hâkimin takdir yetkisine bırakıldığında katılımcılar farklı sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir.
- Trans bireylerin beden uyum süreçlerinde yaşamış oldukları değişimler ve ruh sağlığındaki olumsuz etkiler için birey ve aileye ücretsiz bir şekilde danışmanlık hizmeti verilmelidir. Bu şekilde kişiler değişimin evrelerini bilinçli karşılamış olacaklardır.

- Toplumsal değişimlerde yerel yönetimlerin büyük rol oynadığı düşünülürse, LGBT konusunda yerel yönetimlerin yapacağı çalışmalar da köklü değişimleri beraberinde getirebilir.

7. KAYNAKLAR

- Akçay, S., & Taşkın, M. (2019). İntihar ve toplumsal cinsiyet: Sosyal hizmet perspektifinden bir değerlendirme. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 2278-2299.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (APA). (2014). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, (Beşinci Baskı, DSM-V) Tanı Ölçütleri Elkitabı'ndan, (Çev. Köroğlu, E.). *Hekimler Yayın Birliği, Ankara*.
- Anık, E. (2014). *LGBT Bireylerde Dini ve Manevi Eğilimler*. Felsefe ve Din Bilimleri, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Anşin, B. (2022). *Ruh sağlığı alanında çalışan kişilerin, cinsel kimlik ve cinsel yönelim, farklı olan (LGBTİ+) bireylere karşı homofobi düzeyi*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Okan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Programı, İstanbul.
- Arayıcı, Ö. (2019). *Cinsiyet ayrımcılığının ve ötekileştirme pratiklerinin LGBTİ+ 'in cinsiyet algısına etkisi: İstanbul ve İzmir örneği*. (Yüksek Lisans Tezi), Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Manisa.
- Barker, R.L. (2003). *The Social Work Dictionary*. Washington, DC: NAWs Press.
- Başar, D. (2022). *LGBT+ bireylerin yaşam doyumu, psikolojik sağlamlık, depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin ebeveyn kabulüne ve yaşam becerilerine göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Bilgin N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı I): 108-114, ISSN:2147-7833, www.kmu.edu.tr
- Bingöl, O. (2015). Genel Bağlarıyla Sosyal Hizmet ve Toplum, *Mavi Atlas*, 5, 69-77.
- Bozdemir, N., Özcan, S. (2011). Cinsellik ve cinsel sağlığa genel bakış, *TJFMPC*, 5,37-46.
- Buz, S. (2011). Lezbiyen gey biseksüel transseksüel travesti bireylerle sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2): 137-148.
- Cesur Kılıçarslan, S., Akkuş, P. (2016). Türkiye'de Heteropatriarkal Sistem Baskısı Altında LGBTİ'lerin Sosyal Hizmet İhtiyaçları. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 56, 28-54.
- Çabuk, D. F. (2010). Tıp öğrencileri ve hekimlerin eşcinsellik hakkındaki tutumları ve gey ve lezbiyenlerin sağlık hizmeti deneyimleri. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çalışkan, A. E. (2019). *LGBT Bireylerin Sosyal Varoluş Süreçleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Danyeli Güzel, Ö. (2017). *Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transseksüellerin Sosyal Dışlanma Deneyimleri*. Sosyal Hizmet, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Diamond, L. M. (2020). Gender fluidity and nonbinary gender identities among children and adolescents. *Child Development Perspectives*, 14(2), 110-115.
- Dondurucu, Z. (2018). Yeni medyada cinsel kimlik temelli nefret söylemi: İnci sözlük örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6 (2), 1376-1405.
- Ecevit, Y. ve ark. (2011). Toplumsal Cinsiyet. Y. Ecevit, & N. Karkıner içinde, *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi* (s. 4-5). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Eker, E. (2019). *Türkiye'deki LGBT Literatüründe Din ve Dindar Algısı: Bir Gömülü Teori Çalışması*. Felsefe ve Din Bilimleri, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, B., & Köten, E. (2015). "As kendini de hepimiz kurtulalım artık!": Sosyal dışlanmadan intihara LGBT gençler. *Alternative Politics/Alternatif Politika*, 7(1), 143-161.
- Erdur, D. A., & Ozgunlu, F. (2020). Çalışma yaşamında ayrımcılık: LGBT+ bireylere yönelik nitel bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 11(2), 479-494.
- Ersoy, A. (2019). Fenomenoloji. A. Saban, & A. Ersoy içinde, *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* (s. 112). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Eşel, E. (2006). İnsan cinselliğinin biyolojik ve evrimsel temelleri, *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 16:274-288
- Eydi, A. Ve Ark. (2015). LGBT'lerin sağlık haklarına erişimde karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Uygulamalı Araştırma Raporu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Gates, G.J. (2013). *LGBT Parenting in the United States*. California: The Williams Institute.
- Ger, G. (2009). Tüketici araştırmalarında nitel yöntemler kullanmanın incelikleri ve zorlukları, *Tüketici Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal Araştırmada Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gökçeoğlu, A. ve Ark. (2017). Psikologlar için LGBTİ'lerle Çalışma Kılavuzu. TODAP.
- Gürel, K. T. (2022). *Türkiye 'de gazete haberlerinde LGTİ+ temsili*. (Doktora Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Gürkan, M,B,B. (2022). LGBT bireylerin bazı demografik özellikler açısından umut, kaygı ve mutluluk durumlarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Gelişim Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güzel, D. Ö. (2017). *Lezbiyen, gey, biseksüel ve transseksüellerin sosyal dışlanma deneyimleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Kabacaoğlu, G. (2015). *Gey ve lezbiyenlerde açılma süreci: nitel bir çalışma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.
- Kalemtaş, Ö. (2020). *LGBT bireylerin yaşam doyumlarının yordayıcısı olarak kendini açma, iyimserlik, öz şefkat ve utancın rolü*. (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaos GL (2009). *Anti Homofobi El Kitabı*. Ankara: Ayrıntı Basımevi.
- Kaos GL (2020). *Heteronormatif Olmayan Bir Sosyal Hizmet Mümkün*. Ankara. Kaos GL Derneği.
- Kaos GL (2020). *Sıkça Sorulan Sorular* (9.Baskı). Ankara: Kaos GL Derneği.
- Kara, Y. (2022). *Açılma sürecinde LGBTQ bireylere yönelik sosyal hizmet müdahalesi: queer grup çalışma örneği*. (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.
- Karataş, E. (2020). LGBT+ Bireylerin alternatif medya kanallarını ve sosyal medyayı kullanım biçimleri üzerine nicel bir araştırma. Üsküdar Üniversitesi Yeni Medya ve Gazetecilik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karataş, S. (2023). *Hemşirelik öğrencilerine verilen cinsel azınlık farkındalık eğitiminin LGBT bireylere yönelik bilgi ve tutum düzeyine etkisi*. (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Karataş, S., & Buzlu, S. (2018). Transseksüel bireylerin sağlık hizmeti almada yaşadıkları güçlükler. *Lectio Scientific Journal of Health and Natural Sciences*, 2(2), 70-81.
- Kınacı, Ş. (2023). *Lgbt bireylerin temel sorunları ve sosyal hizmet gereksinimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane.
- Kınacı, Ş. N. (2023). *LGBT bireylerin temel sorunları ve sosyal hizmet gereksinimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı, Gümüşhane.
- Konuk, M. (2021). LGBTİ+'ların cinsel sağlık ve üreme sağlığı hizmeti alırken karşılaştığı sorunların tıp etiği açısından analizi. (Yüksek Lisans Tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Bursa.
- Kosciw, J., Palmer, N.A., Kull, R. (2015). Reflecting Resiliency: Openness About Sexual Orientation and/or Gender Identity and Its Relationship to Well-Being and Educational Outcomes for LGBT Students. *Am J Community Psychol*, 55, 167-178.
- Kümbetoğlu, B. (2019). *Sosyoloji ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınevi.
- LGBT'lerin sağlık haklarına erişimde karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Uygulamalı Araştırma Raporu* Ankara. Ankara Türkiye.
- Özbek, Ç. (2017). Ayrımcılıkla mücadelenin kamusalılığı: LGBT, hareket ve örgütlülük. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 11(24), 141-165.

- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özgünlü, F. (2019). *Çalışma yaşamında ayrımcılık: LGBT'lere yönelik bir araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özsungur, B. (2010). Cinsel kimlik gelişimi ve cinsel kimlik bozukluğunda psikososyal değişkenler: Gözden geçirme, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17 (3). Ankara.
- Öztunalı Kayır, G. (2015). Sosyolojik Değerlendirme: LGBT Bireyler Açısından Cinsiyet Kimlikleri Meselesi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13, 73-97.
- Poljakovic, I., Dodig, G. (2022). *Eşcinsellik, toplumsal cinsiyet ve sosyal faktörler*. (Güner N, Çeviri Ed.) İstanbul: Aydına Yayıncılık.
- Ream, G. L. (2019). What's unique about lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) youth and young adult suicides? Findings from the National Violent Death Reporting System. *Journal of Adolescent Health*, 64(5), 602-607.
- Richards, C., Bouman, W. P., Seal, L., Barker, M. J., Nieder, T. O., and T'Sjoen, G. (2016). Non-binary or genderqueer genders. *International Review of Psychiatry*, 28(1), 95-102.
- Rogers M, Whitaker D, Edmondson D, Peach D, 2019. *Sosyal hizmet uygulaması için beceri geliştirmek*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Selici, B. (2019). *Türkiye'de muhafazakâr lgbt+ oluşumları: Örnek olarak muhafazakâr lgbt grubunun toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Kadir Has Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Serin, G, S. (2012). LGBT bireylere karşı homofobik tutum ve davranışlardaki değişimin LGBT bireylerin sosyo-ekonomik statü seviyelerine bağlı olarak incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sezer, Ö, Oktan, V. (2020). LGBT Bireylerin Yalnızlık, Yaşam Memnuniyeti ve Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 3(2), 270-286.
- Sezer, Ö. (2019). *LGBT bireylerin yalnızlık, yaşam memnuniyeti ve sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Trabzon.
- Sheafor, BW., Horejsi, CJ., (2016). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel teknikler ve İlkeler*. Ankara, Nika Yayınevi.
- Thompson, N. (2019). *Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Tuna, E. (2019). Türkiye'de Ruh Sağlığı Çalışanlarının Gey ve Lezbiyenlere Yönelik Tutumları. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(2), 149-168.
- Tuzer, V. (2004). Eşcinsellik, travestilik, transseksüellik, lezbiyen ve geylerin sorunları ve toplumsal barış için çözüm arayışları, Ankara: Kaos GL Yayınları
- Uluçay, F. M. (2016). Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime bağlı zorbalığa maruz kalma, sosyal destek ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 87-96.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- White Hughto, M. J., Reisner L. S., (2016). A systematic review of the effects of hormone therapy on psychological functioning and quality of life in transgender individuals. *Transgender Health*, 21-31.
- Yağcıoğlu, S. (2012). *LGBT'lerle Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanları*. <https://kaosgl.org/gokkusagi-forumu-kose-yazisi/lgbttrsqulerle-calisan-sosyal-hizmet-uzmanlari>.
- Yasin, Y., Çebi, M, Şapçı, İ. (2018). Web tabanlı bir araştırmanın düşündürdükleri üzerinden LGBTİ+ sağlığı. *Turkish Journal of Public Health*, 16 (2), 106-116.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmazbilek, M. (2012). *LGBT Bireylerin Ataerkillik ve Hegemonya Deneyimlerinin Çözümlemesi*: Eskişehir. Sosyoloji, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yüksel, Ş. (2010). Eşcinsellik, sosyal dışlanma ve ruh sağlığı sorunlarına yaklaşım. A. Erol, & N. Öztıp içinde, *Anti Homofobi Kitabı/2* (s. 79-84). Ankara: Kaos GL Yayını.

Zastrow, C. (2013). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ankara: Nika Yayınevi.

Zengin Taş, E. (2019). *LGBT'lerin Sosyal Dışlanma Yaşantıları, Cezaevi Süreçleri ve Sosyal Hizmet İhtiyaçları*. Sosyal Hizmet, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

8. EKLER

EK 1 BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma,” Farklı Cinsel Yönelimi Bireylerin Yaşam Deneyimleri” başlıklı bir araştırma çalışması olup farklı cinsel yönelimi olan bireylere ulaşım sağlanarak açılma yaşantılarını bütüncül bir bakış açısıyla ve ayrıntılı biçimde değerlendirerek, bu süreçteki yaşam deneyimlerini ortaya koyma amacı taşımaktadır. Çalışma, Doç. Dr. Mehmet Kırlioğlu danışmanlığında, Sosyal Hizmet bölümü yüksek lisans öğrencisi Hilal Kaya tarafından yürütülmektedir. Çalışma, Türkiye toplumunun kendi kültürel bağlamı içerisinde farklı cinsel yönelime sahip bireylerin açılma süreçleri, deneyimleri, yaşadıkları sorunlar bağlamında bilgilendirici ve farkındalık sağlayıcı olmayı hedeflemektedir. Farklı cinsel yönelime sahip bireylerin yaşam deneyimlerini ve zorluklarını onların bakış açısından görmeleri, sorunu daha açık şekilde ortaya koymalarını ve bu yönde çözüm önerileri geliştirmelerine katkı sağlayacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, nitel bir araştırma yürütülerek yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler toplanacaktır.
- Araştırmaya gönüllü olarak katılan tüm katılımcıların isimleri ve kimlik bilgileri gizli tutulacaktır. Çalışmada tüm katılımcılara gerçek isimlerini çağrıştırmayacak rumuzlar verilecektir.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler ve ses kayıtları dosyalama yöntemi ile korunacak ve çalışma bitiminde ise araştırmacı tarafından arşivlenecek veya imha edilecektir.

Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler ve ses kayıtları çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir. Bilgilendirilmiş onam formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz.

Çalışma hakkındaki sorularınızı Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU ve Hilal KAYA’ya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı-Soyadı: Mehmet KIRLIOĞLU, Hilal KAYA

Adres: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet A.B.D. Meram/KONYA

İş Tel:.....

Cep Tel:

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK 2 YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Değerli katılımcı,

”LGBT+’ların Yaşam Deneyimleri” başlıklı araştırma, Doç. Dr. Üyesi Mehmet Kırlioğlu danışmanlığında, Sosyal Hizmet bölümü yüksek lisans öğrencisi Hilal Kaya ile birlikte yürütülmektedir. Bu araştırmada, farklı cinsel yönelimi olan bireylere ulaşım sağlanarak açılma yaşantılarını bütüncül bir bakış açısıyla ve ayrıntılı biçimde değerlendirerek, bu süreçteki yaşam deneyimlerini ortaya koyma amacı taşımaktadır. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Bu araştırmaya katılmama hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan çekilme hakkına sahipsiniz.

Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için araştırmacılarla görüşebilirsiniz. Araştırmaya katılımınız için teşekkür ederiz.

Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
YL Öğrencisi Hilal KAYA

1.Kişisel Bilgiler

1. Cinsel Kimliğiniz:
Kadın ()
Erkek ()
Trans Kadın ()
Trans Erkek ()
Natrans Erkek ()
Natrans Kadın ()
Non-binary ()
Diğer (.....)
2. Cinsel Yöneliminiz:
Gey ()
Lezbiyen ()
Biseksüel ()
Heteroseksüel ()
Aseksüel ()
Diğer (.....)
3. Yaşınız:
4. Öğrenim durumunuz:
İlkokul ()
Ortaokul ()

- Lise ()
Lisans ()
Yüksek Lisans Öğrencisi ()
Yüksek Lisans Mezunu ()
Doktora Öğrencisi ()
Doktora Mezunu ()
5. İlişki durumunuz:
İlişkisi var ()
İlişkisi yok ()
Karmaşık ()
6. Çalışma durumunuz:
Çalışıyor ()
Çalışmıyor ()

2. Araştırma Soruları

1. Nasıl bir ailede doğdunuz?
2. Nasıl bir çocukluk geçirdiniz?
3. Yöneliminizi nasıl ve ne zaman keşfettiniz?
4. Kabullenme ve açılma sürecinde yaşadıklarınızdan bahseder misiniz?
5. Hayatınızdaki dönüm noktası nedir?
6. Atanmış bedenden, uyum süreciyle geçiş yapmak istediğiniz beden uyumu sürecinde yaşadığınız hormon replasman tedavisi etkileri ve genel ruh sağlığınızdaki etkileri anlatır mısınız?
7. Cinsiyet kimliğiniz veya cinsel yöneliminiz sebebiyle herhangi bir baskıya/dışlanmaya/ayrımcılığa maruz kaldınız mı? Anlatır mısınız?
8. Kamusal prosedürlerde yaşamış olduğunuz bir zorluk var mı?
9. Sağlık hizmetlerinden faydalanırken herhangi bir problem yaşıyor musunuz?
10. Partnerinizle birlikteliğinizi resmiyete taşıma düşüncesi sizin için ne ifade ediyor?
11. Bir birliktelik için herhangi bir platform kullandınız mı? Kullandıysanız ismi nedir?
12. Geçmişteki kendinize ne söylemek isterdiniz?
13. Geleceğe yönelik düşünceleriniz nelerdir?

EK 3 ARAŞTIRMANIN AMACI VE GÖRÜŞME SORULARININ İLİŞKİSİ

AMAÇLAR	GÖRÜŞME SORULARI
Aile yapıları ve erken çocukluk dönemi yaşantılarına dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Nasıl bir ailede doğdunuz? Nasıl bir çocukluk geçirdiniz?
Cinsel yönelim farkındalığına nasıl sahip oldukları, kabullenme ve açılma süreci yaşantılarına dair ve sosyal destek mekanizmalarına dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Yöneliminizi nasıl ve ne zaman keşfettiniz? Kabullenme ve açılma sürecinde yaşadıklarınızdan bahsedermisiniz?
Kamusal prosedürlerde ve sağlık hizmetlerinde maruz kaldıkları olumsuz yaşantılara dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Kamusal prosedürlerde yaşamış olduğunuz bir zorluk var mı? Sağlık hizmetlerinden faydalılırken herhangi bir problem yaşıyor musunuz?
Sosyal hayatta karşılaştıkları ayrımcılığa/dışlanmaya/baskıya dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Cinsiyet kimliğiniz veya cinsel yöneliminiz sebebiyle herhangi bir baskıya/dışlanmaya/ayrımcılığa maruz kaldınız mı? Anlatırmısınız?
Trans bireylerin hormon tedavisi sürecinde yaşadığı değişimlere dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Atanmış bedenden, uyum süreciyle geçiş yapmak istediğiniz beden uyumu sürecinde yaşadığınız hormon replasman tedavisi etkileri ve genel ruh sağlığınızdaki etkileri anlatırmısınız?
Birliktelik kurmak veya sosyalleşmek için kullandıkları platformlara dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Bir birliktelik kurmak için herhangi bir platform kullandınız mı? Kullandıysanız ismi nedir?
Geleceğe ilişkin düşüncelerine dair bilgi edinebilmek amacıyla,	Geleceğe yönelik düşünceleriniz nelerdir?

EK 4 ETİK KURUL KARARI

NECMETTİN ERBAKAN
ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULLAR

SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

ETİK KURUL KARARI

Toplantı Sayısı: 10	Toplantı Tarihi: 05.05.2021
----------------------------	------------------------------------

Karar Sayısı 33: Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU'nun "Farklı Cinsel Yönelimi Olan Bireylerin Yaşam Deneyimleri" başlıklı araştırma projesi ile ilgili kurulumuza yaptığı etik kurul başvurusu görüşüldü. Çalışmanın Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesinde belirtilen etik ilkelere uygun olduğuna, çalışmaya etik kurul onayı verilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

Not: Çalışma ile ilgili gerekli izin ve yasal sorumluluk araştırmacıya aittir.

Sorumlu Araştırmacı : Doç. Dr. Mehmet KIRLIOĞLU
Yardımcı Araştırmacı : Yüksek Lisans Öğrencisi Hilal KAYA

ASLI GİBİDİR

Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

EK 5 ETİK KURUL KARARI

**NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES SCIENTIFIC RESEARCH ETHICS BOARD
ETHICS BOARD DECISION FORM**

Ethics Committee Date and Decision Number	Date: 05.05.2021 Decision Number: 33
Title of the Study	Life Experiences of Individuals with Different Sexual Orientations
Responsible Researcher	Associate Professor Mehmet KIRLIOĞLU
Assistant Researchers	Master Degree Student Hilal KAYA
Ethics Committee Decision	Majority of votes ☐ Consensus ☒ Approval ☒ Correction * ☐ Rejection** ☐
Corrections Requested by the Ethics Committee During Re-Application*	
If rejected, reasons **	

Prof. Dr. Emine GEÇKİL
Head of Ethics Committee